DRIEPAS

Verenigingsblad van de Historische Kring Duiven-Groessen-Loo

Jaargang 28 nr.1 maart 2011

In dit nummer:

Pioniers der geschiedenis van de Liemers: W. Zondervan

In gesprek met: Wim en Corrie Willemsen

Gravin van Buren op reis

St. Antoniuswijk in 't Loo

Havezathe - Boerderij de Ploen in Duiven

www.hkdgl.nl

Inhoudsopgave

In dit nummer:

Inhoudsopgave 2

Bij de voorpagina 2

Voorwoord 3

Colofon 3

Havezathe - boerderij de Ploen 4

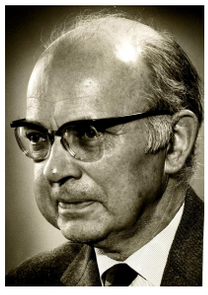
Het uur van de waarheid 14
Recensie van Dr. J.B. Smit over het boek van Lied Deurvorst, Het uur van de waarheid.

Gravin van Buren op reis 16
Honderd twintig jaar geleden, op 31 maart, ontving de Duivense burgemeester een brief van de Commissaris des Konings in de provincie Gelderland met een vertrouwelijke inhoud.

St. Antoniuswijk 18

In gesprek met: 23
Wim en Corrie Willemsen.

Pioniers der geschiedenis van de Liemers (4) 26
In dit nummer aandacht voor Walter Zondervan, eerste streekarchivaris van De Liemers en Doesburg (1909-1980)

Verenigingsnieuws 29

Jaarprogramma 30

Wij stellen aan u voor 32
BC Thuve 35 jaar.

Bij de voorpagina

In dit nummer aandacht voor de bewoners/eigenaars en de historie van de Havezathe - boerderij de Ploen aan de Ploenstraat te Duiven.

Het artikel, van A.W.A. Bruins, is opgedeeld in een aantal stukken. Als eerste wordt de bewoningsgeschiedenis van de Ploen behandeld. Daarna volgt een chronologisceh opsomming van de diverse regesten waarin de Ploen genoemd wordt. En er wordt afgesloten met de genealogische gegevens van de diverse families die op de Ploen gewoond hebben of eigenaar zijn geweest.

De foto op de voorkant is genomen op 20 januari 1999.

Voorwoord

Geachte leden, abonnees,

Het 31e verenigingsjaar zijn we gestart met een gezellige bijeenkomst met bezorgers, werkgroepleden en bestuursleden in onze nieuw ingerichte vereniginglocatie op het Eilandplein. Waar de werkgroepen elke dinsdagavond hun werkzaamheden verrichten is de statische opstelling met een grote tafel in het midden veranderd zodat het prettiger werken is. De avond begon met een nieuwjaarswens en een uitleg over de veranderde opstelling. De tafels zijn anders neer gezet en er is een computerserver geplaatst. Hierop worden alle digitale bestanden van de werkgroepen veilig opgeborgen, ook wordt er automatisch een back-up gemaakt. Ook was er nog een rondleiding langs alle kasten en natuurlijk langs de nieuwe kastenwand met onze boeken. Verder werden er onder het genot van een hapje en drankje gezellige gesprekken gevoerd en kwamen hier zelfs nieuwe ideeën uit voort die in de loop van het jaar zullen worden uitgewerkt. Ook werd de nieuw opgerichte werkgroep Documentatie voorgesteld en werd uitleg gegeven over hun plannen.

De eerste presentatie over 200 jaar Burgerlijke Stand was zeer interessant maar werd helaas zeer matig bezocht. Onze tweede presentatie waarbij Carla Nijsen in samenwerking met de werkgroep Genealogie de presentatie van het boek "Mijn opa was een Mulder" verzorgde, was met zo'n 80 bezoekers zeer druk bezocht . Foto's van deze avond kunt u bekijken op onze website.
Ook www.hkdgl.nl werd de laatste maanden zeer goed bezocht wat u kunt zien op de homepagina.

Bij het samenstellen van dit eerste nummer van de 3e jaargang Driepas nieuwe stijl kwam de redactie voor de eerste keer in de problemen. Maar het waren luxe problemen want er moest worden gewikt en gewogen om zoveel mogelijk van de voorraad artikelen te kunnen plaatsen. Er was materiaal beschikbaar voor wel drie nummers en dan valt het niet mee om te kiezen. Maar gelukkig neemt de hoofdredacteur de eindbeslissing en ligt hier weer een goed gevarieerd nummer voor u en komt de rest van de artikelen in de volgende nummers aan bod. Graag wijzen wij u nog op de komende lezingen en activiteiten zoals de middag excursie naar de Hof te Dieren in mei en de voorafgaande lezing over de Duitse Orde en de connectie met de Commanderij van Sint Jan en diens grondbezit in o.a. Duiven, Groessen en 't Loo.

Wij wensen u veel leesplezier.

G. van Hunen
Voorzitter.

Colofon

Driepas is een uitgave van de Historische Kring Duiven-Groessen-Loo en verschijnt drie a vier maal per jaar.

Losse nummers € 2,50.

Driepas is een begrip uit de bouwkunst: drie elkaar snijdende cirkels die samen een driehoek vormen, veelvuldig toegepast in gotische kerkvensters. In profane zin gebruikt als symbool voor de samenwerking van de kerkdorpen Duiven, Groessen en 't Loo.

Redactieadres:
redactie@hkdgl.nl of
Eilandplein 302
6922 ER Duiven
Redactie:
C.M.J.M. van den Brink
F. Boekhorst
T. Kooy

Bestuur:
bestuur@hkdgl.nl
Voorzitter:
G.H. van Hunen (0316-52 73 66)
Secretaris:
C.M.J.M. van de Brink (0316-28 46 80)
Penningmeester:
T. Kooy (0316 -26 70 99)
Rabobank 315407484
Postbank 4923697
Public Relations:
G.H. van Hunen
Lid:
Edith de Geest

Secretariaat:
secretariaat@hkdgl.nl of
Eilandplein 302
6922 ER Duiven

Oplage: 325 stuks

Het lidmaatschap van de Historische Kring kost €13,00 per jaar; het partner- of gezinslidmaatschap € 5,20 extra per jaar. Een abonnement op alleen de Driepas kost € 6,50 per jaar. Leden en abonnees buiten de gemeenten Duiven, Zevenaar en Westervoort betalen € 3,50 als bijdrage in de verzend- en portokosten.
Opzeggen van lidmaatschap of abonnement uitsluitend schrifte-lijk voor 1 december van het lopende jaar.

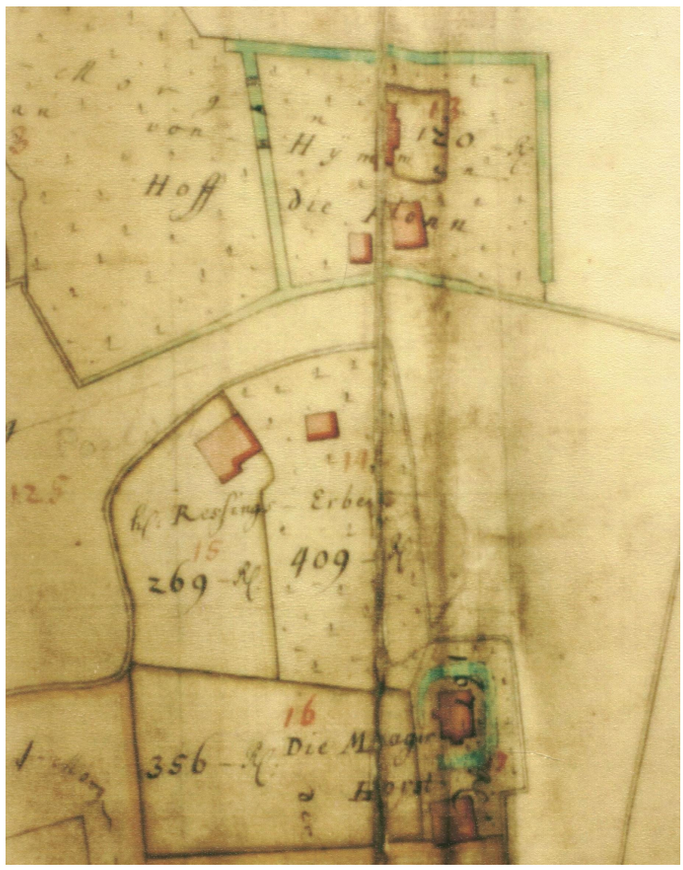
Uit de uitgave mag niets worden overgenomen zonder schriftelijke toestemming vooraf en zonder bronvermelding.

Havezathe - boerderij De Ploen te Duiven

Afbeelding van de boerderij "Ploen" het hoofdgebouw is van na de herbouw in 1893. (Foto A.W.A. Bruins).

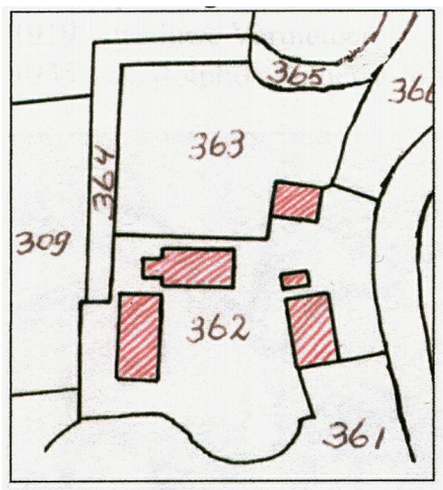
Deze havezate is in 1893 op het erf naast dit huis vervangen door een boerderij. Hoe oud het huis Ploen is weten we niet maar aan de hand van opgravingen is komen vast te staan dat op deze plaats in de 11e/15e eeuw al sprake is van bewoning. Zeer waarschijnlijk komt de geschiedenis van de Ploen overeen met het Kleefse leengoed *dat Lo* hetwelk achter deze havezate gelegen is. Dit leengoed wordt als volgt omschreven "8 margen lands geh. dat Lo, in den kerspel van Duven gelegen, dat Ryquin to halden plach van greven Engelbrecht van der Marke". 1) Met Ryquin wordt bedoeld ridder Van Berentrade. Op 13 december 1392 wordt Gadert Kloeck met dit goed beleend en men is haast geneigd om te denken dat hij dan ook bewoner van havezate de Ploen is. Gadert is gehuwd met Aleid Spaen. Na het overlijden van Johan Kluken (Cloeck) in 1440 wordt Ryquin Kluken, zijn broer, beleend met dat Lo. Vervolgens zien we in het rijtje van dit leengoed dat op 16 november 1475 Gijsbert Cloicke beleend wordt als opvolger van zijn overleden vader Ryquin. Gijsbert is gehuwd met Styna van Barferde (Bevervoorde). Vanaf de 16e eeuw krijgen we meer zekerheid en zien dan Gadert Cloeck, Gijsbertszn. als eigenaar van dit goed. Gadert, die gehuwd is met Johanna.... (achternaam is onbekend); wordt in zijn bezit opgevolgd door zijn zoon Wessel, die richter en dijkgraaf in de Liemers is. Wessel Cloeck huwde voor de tweede maal, na een dochter te hebben uit het eerste huwelijk, met de weduwe van Albert Smullingh die op haar beurt uit het eerste huwelijk een zoon heeft. Beide kinderen, Gerlach Smullingh en Wilhelma Cloech huwen elkander en zij worden dan de volgende bewoners van de Ploen. Na meerdere generaties Cloeck volgen nu drie generaties Smullingh, waarvan de laatste generatie in mannelijke lijn (drie broers) ongehuwd blijven zodat het goed in 1699 vererft op een nicht van hen, Elisabeth Henriette de Ruyter, dochter van Theodorus de Ruyter en Anna Margaretha Sigeberta Smullingh, gehuwd met Johan Arnolt van Leeuwen, zoon van Assuerus van Leeuwen bewoner van het adellijke pand Deelenhoven te Zevenaar en Johanna Gruiter van Olt-Keppel. Zeer waarschijnlijk heeft het echtpaar Van Leeuwen - De Ruyter niet op de Ploen gewoond omdat rond 1700 het pand verpacht wordt aan Hermanus Hagdorn en op 12 december 1710

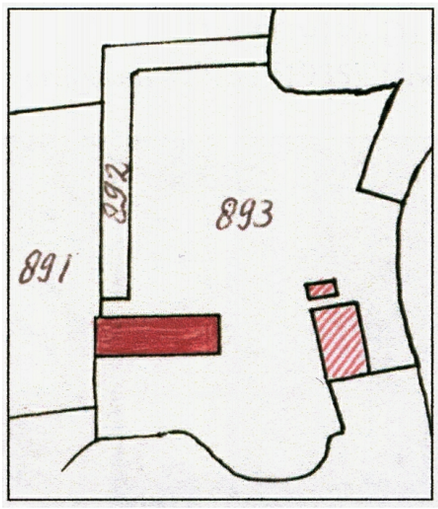
Hoff die Plonn (bron: Atlas van het Ambt Liemers, 1735)

volgt verkoop van de Ploen aan Reinhardt von Hymmen, Kleefs regeringsraad.

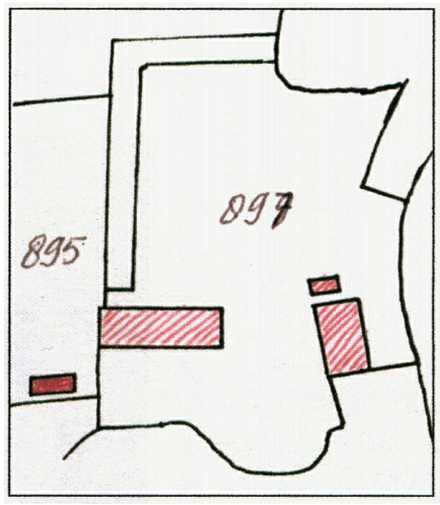
In de Ambtsatlas van 1735 2) (folio 37 nr. 13) wordt het goed *Hoff die Plonn* genoemd, met als eigenaresse Frau von Hymmen, het geheel is dan groot: huis, 2 schuren, erf, gracht en boomgaard, totaal 2 morgen en 120 roeden. Tot 1778 wordt dit goed verpacht aan Aleven die bij de verkoop van de Ploen in dat jaar naar Westervoort vertrekt. De eigenaresse, die tevens de bewoonster wordt, is douairière Von Hertefeldt en door vererving komt het op Von Bothmer, wethouder van Duiven. Ook de boerderij die ernaast is gelegen en dan door Derk Hageman wordt gepacht, behoort aan Von Bothmer toe. Het register van de Grote Liemerse Schouwpolder uit 1786 3) (onder nummer 1674) beschrijft als eigenaar van het *Huis Ploen*, Heer Von Hertefeldt en bij die zelfde Polder in 1810 baron Von Bothmer, huis, tuin en plaats zijn dan samen 2 morgen en 125 roeden. Het Kadaster deelt het in 1832 in bij sectie A, de Eng, pachtboerderij onder nummer 356, huis en erf belast voor f 27,- en de havezathe Ploen nummer 362 belast voor f 180,-, eigenaar is dan Carel Frederik baron von Bothmer en bewoner is dan de rentmeester Jan Frederik Klein. In 1836 wordt het goed, inclusief de pachtboerderij, verkocht aan Augustus Everhardus Daniëlus Fredericus baron van Voorst tot Voorst, (* 11.05.1841, +15.10.1933) douairière en jonkheer A. van der Heijden van *Suideras* te Warnsveld. Het oude herenhuis Ploen is in 1893 vervangen door een pachtboerderij en in de jaren 1896, 1908, 1914 en 1922 uitgebreid met aanbouw, schuren en stallen.
Vervolgens komt de Ploen in 1936 in handen van jonkheer mr. Charles Joseph Marie Ruijs de Beerenbrouck, minister van Staat en wonende op Suideras te Warnsveld. Hij kocht het goed aan van Theodora Johanna Vermeulen, landbouwster en weduwe van Johannes Henricus Verhoeven. In 1966 is het eigendom van jonkvrouw M.J.A. van Nispen tot Sevenaer, geboren Ruijs de Beerenbrouck.

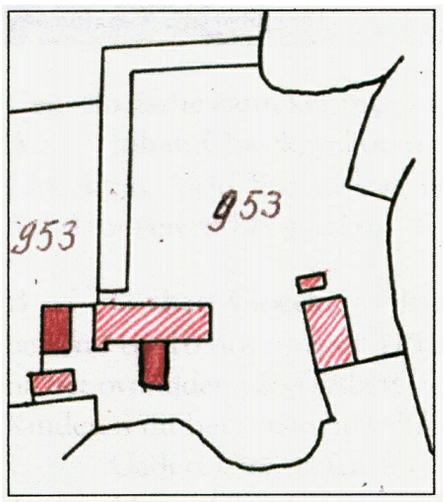
Situatie in 1832

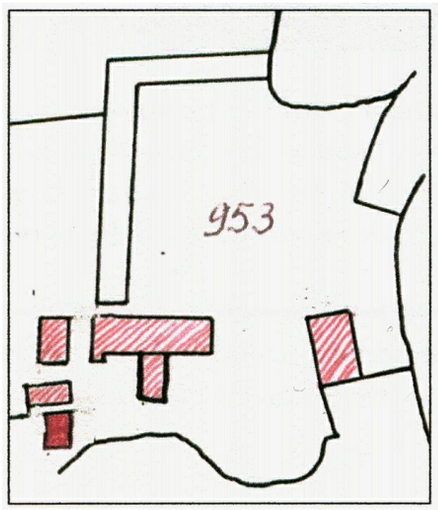
Sloop en herbouw in 1893.

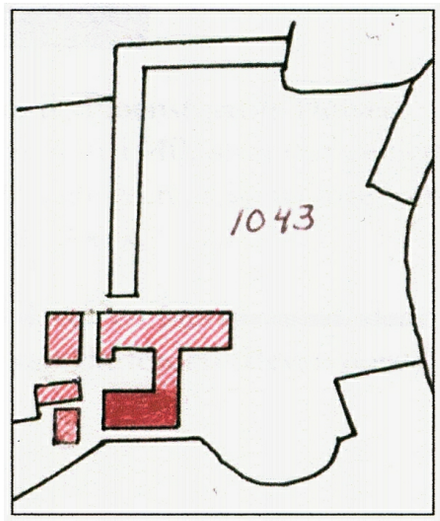
Bouw van een schuur in 1896.

Bouw schuur en aanbouw in 1908.

Bouw en sloop schuur in 1914.

Sloop en aanbouw in 1922.

Jaar	bewoners	Wijk/huisnummer (jaartal)
1392	Riquyn van Berentrade (ridder)	
<1440	Johan Cloeck (overl. 1440)	
1475	Gijsbert Cloeck (overleden ca. 1501	
1505	Gadert Cloeck (overleden ca. 1563)	
1563	Wessel Cloeck (overleden 1608)	
1608	Gerlach Smullingh (overleden 1633)	
1633	Henrich Smullingh (overleden 1643)	
1643	Johan Smullingh (overleden 1702) en Theodorus de Ruyter	
1700	Hermannus Hagdorn (pachter) 1710 Von Hymmen (eigenaar)	
1770	Alof Aleven (pachter van Ploen)	1769/1787 huis ongenummerd (bij nr.27)
1778	Douairière Von Hertefeldt	1778/1780 huis ongenummerd (bij nr.27)
1781	Heer Von Hertefeldt (eigenaar)	1781/1807 huis ongenummerd (bij nr.27)
1810	Carl F. von Bothmer (eigenaar)	D36 (1810/1822); D37 (1823/1825)
1817	Lambert Nooy (bouwmeester op Ploen)	
1825	Jan Frederik Klein	D37 (1825/1831)
1834	Willem Rademaker	D37 (1834/1835)
1835	Christiaan Rademaker	D37 (1835/1849)
1840	A.E.D.F. baron van Voorst tot Voorst	D37 (1840/1851, 1861/1879)
1858	C.L.C.W. Picke	D37 (1858/1860)
1880	Johannes Bernardus Peters	D57 (1880); D87 (1890/1893) naar Amerika
1894	Johannes Hendrikus Verhoeven	D87 (1894); D107 (1900); D124 (1912)
1919	weduwe Vermeulen	D125 (1919); D151 (1935)
1935	Rudolphus Reinerus Joh. Verhoeven	D151 (1935); Ploenstraat 15 (1956)

Op de volgende pagina's volgt een opsomming van regesten van voluntaire- en tinsprotocollen betreffende de havezathe Ploen te Duiven.
Een regest is een korte samenvatting van de inhoud van een oorkonde, in dit geval een voluntaire- of tinsprotocol. Voluntaire protocollen maken onderdeel uit het van het Oud-Rechterlijk Archief.
Tegenwoordig zouden we voor deze zaken, boedelscheidingen, huwelijkse voorwaarden, leningen, onroerendgoed transacties, testamenten en voogdijregelingen naar de notaris gaan.

In de teksten komen een aantal woorden/zinnen voor die tegenwoordig niet meer gebruikt worden.

tinsprotocollen	*Register met notulen waarin de belasting, schatting, pacht, rente van een goed opgeschreven is.*
tinsplichtig	*Goed waarover een belasting, schatting, pacht of rente betaald moet worden.*
magescheid	*boedelscheiding*
schultis	*bestuursambtenaar die meestal hoofd was van het gerecht en de politie in een stad of een district, met name als openbaar aanklager.*
gecasseerd	*nietig of ongeldig verklaard*
geroyeerd	*vervallen verklaard*
cessie/cedeert/gecedeerd	*afstand doen van*
strepeltje	*smalle strook land*
verbinden wegens schuld	*iets in onderpand geven*

Regesten van voluntaire- * en tinsprotocollen ** betreffende de havezate Ploen te Duiven. (Bron: W. Zondervan).

1637 juni 24: * Jonkheer Henrich Smulling en jonkvrouwe Joanna van Egeren verbinden wegens schuld aan Robert Weiler, keurvorstelijk Brandenburgs Ambts Cammer Rall voor 800 rijksdaalder voor tien jaar in pand de weide achter hun huis Ploen gelegen, genaamd die Sieben Morgen (leenroerig aan Kleef).

1658 oktober 16: * Jonkheer Johan Schmullingh namens moeder Johanna van Egeren, broers en zuster, verbinden wegens schuld aan de weduwe van Gerhard van Lengell en de kinderen van overleden Gerlich Borgerts voor 75 daalder Kleefs, (volgens magescheid d.d. 15 juni 1603! dat hiermee gecasseerd is) à 6% de wei De Zeven Morgen te Duiven. (Pachter is Johan Paell schultis te Duiven). (Geroyeerd op 11 oktober 1675).

1660 december 9: * Jonkvrouwe Johanna van Egeren, weduwe van Henrich Schmullingh (geassisteerd met zoon jonkheer Johan Schmullingh, en andere broers en zuster) verbinden wegens schuld aan Johann Paell, schultis te Duiven en Margaretha Willemsen, voor 840 rijksdaalder à 6% rente in pacht de wei die Sieben Morgen voor 6 jaar. De familie Schmullingh zet als onderpand hiervoor het bouwland Veltschlag (Duiven 16 morgen, ten zuiden erve (overleden) Gerrit van de Feldt, ten noorden jonkheer Foppinga het ene eind op de Nulingen (=Nieuwlingen), het andere eind op de gemene straat).

1664 januari 29: * Jonkheer Johan Smullingh en moeder Johanna van Egeren weduwe van Henrich Smullingh en andere kinderen verbinden wegens schuld aan Michael Winoltz en Maria Koenings voor f 800,- à 5% twee stukken land die Veltschlaegen (Duiven, 8 morgen, het ene eind de Kruisbroeders te Embrich en kapittel te Elten). (Geroyeerd 25 februari 1683, betaald door Wunder als koper).

1665 november 15: * Jonkheer Johan Schmullingh en moeder Johanna van Egeren,weduwe van Henrich Schmullingh verbinden wegens schuld aan Johan van Helle, koopman te Arnhem en vrouw voor f. 600,- à 5% hun bouwland in de Veltschlage (Duiven, l6 morgen). (Geroyeerd in 1670).

1672 januart 27: * Jonkheer Johan Schmulling, en moeder en broers met zuster verbinden wegens schuld aan Reinier Kempingh, verwalter van de ridderlijke Maltheser Orden 's goederen, voor f 800,- à 6% 16 morgen bouwland in de Veltschlage Duiven, ten zuiden erve Gerrit van de Velt (overleden), ten noorden jonkheer Foppinga het ene eind de Nulingen, het andere eind de gemene straat, bezwaard met f 800,- aan joffer Valckenburg en erven van Vinceler).

1675 december 5: * Registratie obligatie Kleef 2-12-1675. Jonkheer Johann Schmulling, heer tot Ploen, als volmacht van moeder, broer en kinderen van overleden zuster, verbinden wegens schuld aan jonkvrouw Magdalena Elisabeth Graeff voor 1500 rijksdaalder à 5% hun huis Ploen met 4 morgen weiland voor het huis en 16 morgen bouwland die Felthschlage tussen Duiven en Groessen aan de Feltstrahts (belast met 1000 rijksdaalder welke aan Grietgen Paels zullen betaald worden uit dit kapitaal). (Geroyeerd, destijds betaald door Willem Bud "origineel bij Vicekanselier van Hymmen" de latere bezitter van Ploen).

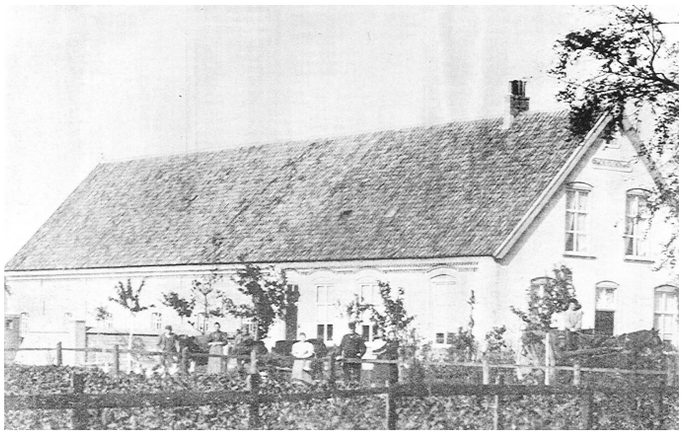
1682 juli 4: * Jacob Muntz deurwaarder en richter in Cleverham koopt 16 morgen in de Veltschlage, (Duiven, de Veltwass, ten oosten abdis van Elten en Kruisbroeders te Emmerik, ten noorden jonkheer Foppinga ten zuiden erven burgemeester Herberts te Amhem) voor 1750 rijksdaalder (met afbetaling van diverse schulden), van jonkvrouw Johanna van Egeren weduwe Henrich Schmullingh en de kinderen jonker Johan, Reiner, Albertus en jonkvrouw Anna Margaretha Schmullingh.

1683 februari 10: * Jonkheer Johann Schmulling zu Ploen erkent nogmaals de obligatie van f 200,- de 14 augustus 1665 aan Neesken Peters weduwe Wolter Heynen, (1665 leefde W.H. nog), onder verband van al zijn goed. (Geroyeerd 10 augustus 1697).

1683 maart 15: * Johanna van Egeren weduwe Schmulling en zoon jonkheer Johan en broers verbinden wegens schuld aan de R.C. kerk en armen te Zevenaar voor f 140,- à 50% 4 morgen weiland gelegen aan adellijk huis Ploen. (9 april 1686 hernieuwd, geroyeerd 12 december 1710).

1685 maart 30: * Jonkheer Johan Smulling, broer jonkheer Reiner Smulling, en moeder Johanna van Egeren weduwe Smullings, verbinden wegens schuld aan Jan Duyff, kleermaker te Arnhem voor f 150,- à 5% hun adellijke havezate Ploen met de hof en bongerd (2 morgen), met aangelegen wei (1 morgen).
Dezelfden verbinden wegens schuld aan Neesken Peters weduwe van Wolter Heynen een weitje bij huis Ploen (tussen de zes morgen, en Evert Roelofs en Jan ter Haer's erve, het ene eind op Joffers Swaeffkens Engkamp, het andere eind naar 't huis Ploen, groot circa 3 morgen). (Geroyeerd 10 augustus 1697).

1686 april 9: * Jonkheer Johan Smulling tot Ploen en moeder Johanna van Egeren weduwe Smullings,

Boerderij "de Ploen" uit Duiven in oude ansichten deel 2, nr.20 (Collectie Frijhoff, Historische Kring Duiven-Groessen-Loo).

en broer Jonkheer Reiner Smulling, verbinden wegens schuld aan Jan Duijff, kleermaker te Arnhem voor f 400,- à 5% het adellijke huis en havezate Ploen met hof en bongerd circa 2 morgen. (Geroyeerd 20-1-1694).

1688 februari 16: ** Jonkers Johan en Reiner Smulling en moeder Johanna van Egeren weduwe Smulling verbinden wegens verschillende obligaties in totaal (van 1656-1662 opgenomen) voor 161 rijksdaalder aan Johan Roeloffs en Geesken Alberts in pand vier dreven land op de Eng. (Kaart 38 nr. 14, tesamen 1 morgen Duiven), sedert tot leengoed gemaakt. De kinderen van Johan Roeloffs, die nu deze pandbrieven hebben. zullen deze mogen blijven gebruiken, tevens wordt huis Ploen verbonden (tinsplichtig).

1690 februari 20: * Wilhem Budt en Gerritje Roeloffs kopen een weidenmaet de Zeven Morgen (7 morgen), onder de havezate Ploen gehorend, ten oosten abdis van Elten, ten zuiden verkopers zelf, ten noorden Henrich Offerman en ten westen Frans Kempings Heeckerse Släge, met de uitweg door verkopers wei naar het huis Ploen, belast met leenplicht en 1000 rijksdaalder Kleefs ten behoeve van dr. Jacob Müntz), van jonkheer Johan Smulling tot Ploen en moeder Johanna van Egeren en broer jonkheer Reiner Smulling, broer jonkheer Albert Smulling en 2 onmondige kinderen van zuster jonkvrouw Anna Margaretha Smulling (gehuwd met Theodorus de Ruyter).

1694 maart 2: ** Jonkers Johan en Reiner Smulling verbinden wegens schuld aan Herman Hagdorn en vrouw voor f 500,- à 5% hun adellijk huis Ploen (tinsplichtig). (Geroyeerd 1710).

1697 augdstus 5: ** Jonkers Johan en Reiner Smulling tot de Ploen verbinden wegens schuld aan Geesken van Raesfelt, weduwe van Derck Boeseken voor f 2000,- à 5% hun huis Ploen en Verckensweitje (gecedeerd aan Gereformeerde diaconie en geroyeerd in l7l0).
Dezelfden verbinden wegens schuld aan Lohese gasthuis voor 119 daalder Kieefs à 5% dezelfde onderpanden (pachter is Herman Hagdorn). (Geroyeerd l2 december 1710).

1698 januari 24: ** Jonkers Johan en Reiner Smulling tot de Ploen verbinden wegens schuld aan Herman Hagdorn en Gauke Spaens voor f 500,- à 5% hun adellijk huis Ploen (+ Varkensweide). (Geroyeerd 1710).

1698 juni 16: ** Jonkers Johan en Reiner Smulling verbinden wegens schuld aan Hubertus Vermehr en Margaretha Offermans voor f 500,- à 5% hun adellijk huis Ploen (met hof en boomgaard circa 1½ morgen) en wei daarachter, Verckensweijdeken 1½ morgen. (Geroyeerd 1710).

1698 november 10: ** Jonkheer Johan Smulling tot de Ploen cedeert aan natuurlijke dochter bij Gerritje Janssen, genaamd Johanna Smullings, een strepeltje land van circa 125 roeden, uit zijn havezate Ploen, om daarop een huis te zetten, en een hof te hebben (Duiven. naast de Poeldyck en langs zijn boomgaard langs de straat tot het huis, voor adellijk vrij erve). (Cessie is gecasseerd) Hieruit kan men opmaken dat deze akte te niet is gedaan en dat het geen doorgang heeft gevonden.

1699 mei 21: ** Jonkvrouw Elisabeth Henriette de Ruyter krijgt cessie van huis Ploen (met hof, bongart en aanliggend Verckensweítje, tinsplichtig in Renthei met 30½ stuiver, bezwaard met diverse hypotheken) van haar ooms Jonkheren Johan en Reiner Smülling, gebroeders, als gift.

1700 april 1: * Registratie huwelijksvoorwaarden d. d. Zevenaar 23 mei 1699 tussen jonkheer Johan Arnolt van Leeuwen, nagelaten zoon van Swederus van Leeuwen van Dehlenshof en Johanna Gruiter van Oltkeppel, en jonkvrouw Elisabeth Henriette de Ruyter, nagelaten dochter van Derck en Anna Smulling van de Ploen. Zijn er geen nazaten of sterven deze voor de bruid, dan zal zij haar aangebrachte goed mogen terugnemen en de roerende goederen van de bruidegom. Blijft bruidegom overleven, dan krijgt hij het zijne terug, benevens al het gerede.

1706 juni 14: ** Jonkheer Joan Arnolt van Leeuwen en jonkvrouw Henriette de Ruyter verbinden wegens schuld aan Jurrien Weeming burger van Emmerik en vrouw voor f 500,- à 5% hun havezate Ploen (huis, hof, boomgaard en weide Verckensweitje. ca. 3 morgen groot, tinsplichtig met 30½ stuiver jaarlijks).
(Geroyeerd bij verkoop van de Ploen).

1706 juli 4: * Jonkheer Johan Arnolt van Leeuwen, burgemeester van Zevenaar en Jonkvrouw Elisabeth Henriette de Ruyter verbinden wegens schuld aan Jurrien Weeming, te Emmerik en vrouw voor f

1500,- à 5% a) hun wei van 6 morgen De Zes Morgen (tussen Jan Budde en comparanten) b) hun havezate Ploen (huis, hof, boomgaard en varkenswei samen 3 morgen, te Duiven, pachter Herman Wientjens) (geroyeerd uit de koopspenningen van de Ploen) zie tinsprotokol!

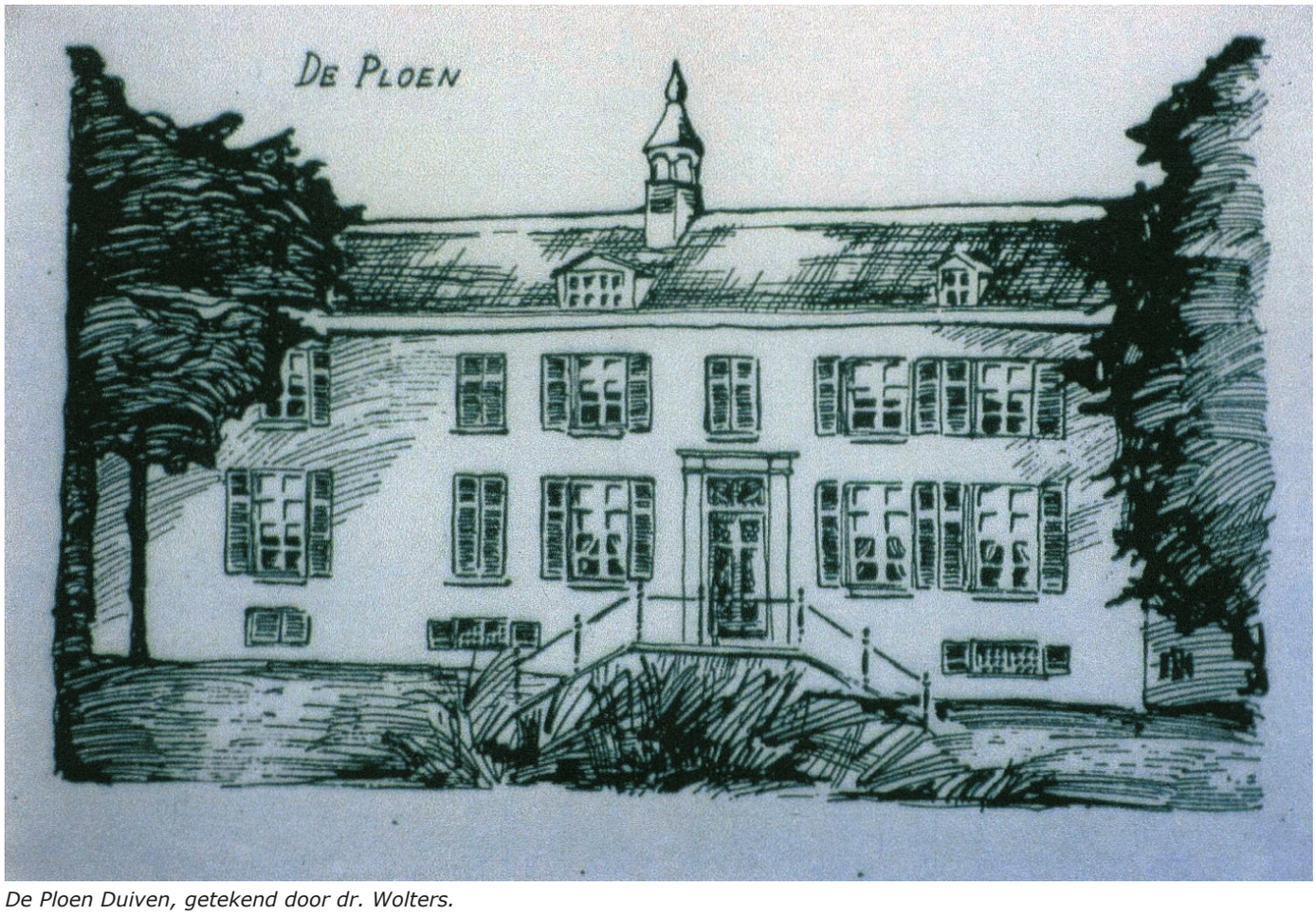
1710 december 12: * Jonkvrouw Elisabeth Henriette de Ruiter weduwe van Jonkheer Johan Arnolt van Leeuwen verbindt volgens obligatie d.d.5-8-1697 aan Loose Gasthuis voor 119 daalder Kleefs (oorspronkelijk gevestigd in de Ploen, die nu verkocht is aan vicekanselier van Hymmen) nu haar bouwland op Groessener wei (met aanstaande elzenhagen, gelegen aan de straat).

1710 december 12: * Dezelfde verbindt wegens schuld aan R.C. armen voor 93 daalder 10 stuiver Kleefs à 5% een morgen bouwland op Groessenerweide met de elzenheggen, gelegen aan de leigraaf) (was schatvrij vlogland).

1710 december 12: * Regerings Rat en Vicekanselier Jonkheer Reinhardt Hymmen en vrouw kopen adellijke havezate Ploen (met bank op grote koor en de groeve daarvoor, Duiven aan de Eng, huis, schuur en hof, boomgaard, met plantage en verdere rechten op de gemeente, met weitje achter het huis genaamd Verckensweitje, belast met jaarlijks tins op Martini van 30½ stuiver aan de koninklijke Renthei) + wei de Zes morgen (aan de havezaÍe gelegen, leenroerig aan Kleef en Zutphen rechten), van jonkheer Reinier Smulling en jonkvrouw Elisabeth Henriette de Ruiter weduwe jonkheer Johannes Arnoldus van Leeuwen.
Verckensweitje, kaart 38 nummer 85, huisperceelkaart 37 nummer 13.

1711 april 29: * Geheim Rat en Vicekanzler Reinhardt von Hymmen en vrouw, kopen wei de Zeven Morgen, Duiven, tussen koper en onmondige kinderen van secretaris Henriot, het ene eind op erve van weduwe Reiner Roelofs, het andere eind abdij van Elten, adellijk erf van de havezate Ploen, leenroerig aan Kleef (en Zutphense rechte) van Jahn Bud. (Kaart 38 nummer 8s).

Voluntair Protocol Baer & Latum.
1810-12-08: Registratie magescheid de Ploen te Duiven 26-12-1805 en huis Baak 24-12-1805 tussen Geertruid douairiere van Hertefeld geboren Hannasch en onmondige kinderen, en Joost Hendrik Anton en Wilhelm Jacob van der Heyden als erven van Luberta Lucretia baronesse van Bemmel en van Jan Adriaan en Jacob Baldewijn baronnen van Bemmel. Mevrouw van Hertefeld krijgt onder andere obligatie ten laste van R.Wijlhuizen d.d. 13-5-1780 van f 12000,- à 5% onder verbinding van goederen in Bahr/Lathum (is volgens regest gevestigd in Middachter bouwing).

De Ploen Duiven, getekend door dr. Wolters.

Genealogische aantekeningen van de bewoners van Huis Ploen aan de Ploenstraat te Duiven.

A **Johan Cloeck**, geboren op de Berenclau in Groessen, overleden in 1440, zoon van Godert Cloeck en Aleid Spaen, was beleend met *dat Lo* te Duiven. Hij heeft geen nakomelingen en daardoor vererft het goed op 15 januari 1440 aan zijn broer Rycquijn Cloeck.

B **Gysbert Cloeck**, overleden circa 1501, zoon van Rycquijn Cloeck en Menta van Roderlo, beleend op 16 november 1475 met *dat Lo*. Hij trouwde met **Styna van Barferden(Bevervoorde)**, na het overlijden van Gysbert hertrouwde zij met Johan Keyser.
Kinderen uit het eerste Huwelijk:

1. **Gadert Cloeck**, (zie C)
2. **Menta Cloeck**, genoemd in 1501 en 1513.
3. **Ryquin Cloeck**, woont in de Berenclau te Groessen, genoemd in 1501, 1517 schepen van Zevenaar, 1530, 1538, 1544, 1551 en 1552 richter in de Liemers.
4. **Johan Cloeck**, genoemd in 1501, pater in het convent van St. Ursula te Neder Elten in 1543.
5. **Aleid Cloeck**, genoemd in 1501, 1513, 1543, 1549, 1552, van 1513 tot 1552 in het convent van St. Ursula te Neder Elten.

C **Gadert Cloeck**, overleden circa 1563, beleend met *dat Lo* te Duiven op 20 april 1505, genoemd in 1501, l5l3 en 1557, zoon van Gysbert Cloeck en Styna van Barferden (Bevervoorde), trouwde met Johanna .... (achternaam onbekend).
Uit hun huwelijk is geboren:

1. **Wesselus Cloeck** (zie D.)

Wapen van de familie Cloeck: "in goud een springende hazawindhond van sabel (zwart) met een halsband van zilver". 4)

Wapen van de familie Smullingh: ïn zilver een rode, schuin naar rechts, gestelde ladder met 5 sporten". De beschrijving schuin naar rechts is heraldisch gezien, dus vanuit de achterkant. 5)

D **Wesselus** (Wessel) **Cloeck**, overleden op 13 april 1608 te Duiven, zoon van Gadert Cloeck, beleend met *dat Lo* te Duiven in 1563, trouwde met N.N., hertrouwde na 1583 met **Adolpha Snypert**, overleden 1618, weduwe van **Albert Smullingh**, dochter van Gerlich Snypert en Anna van de Lawick.
Uit het eerste huwelijk is geboren:
1. **Wilhelma Cloeck** (zie E).

E **Gerlach Smullingh**, overleden te Duiven op 4 februari 1633, beleend met *dat Lo* te Duiven in 1615, zoon van Albert Smullingh en Adolpha Snypert, trouwde met zijn stiefzuster **Wilhelma Cloeck** dochter van Wessel Cloeck en N.N.
Uit dit huwelijk zijn de volgende kinderen geboren:
1. **Albert Smullingh**, ongehuwd, overleden voor l4 september 1632te Duiven.
2. **Henrich Smullingh** (zie F).
3. **Anna Margaretha Smullingh**, genoemd 1634, overleden voor 1636.

F **Henrich Smullingh**, overleden te Duiven op 20 juli 1643, beleend met *dat Lo* te Duiven in 1633 en met de *Roswart* (Byland) in 1640, zoon van Gerlach Smullingh en Wilhelma Cloeck, trouwde nret **Johanna van Egeren**, geboren in 1604, overleden te Duiven op 21 maart 1692, dochter van Loeff van Egeren tot de *Magerhorst* en Gertrud van Heerdt.
Uit dit huwelijk zijn de volgende kinderen geboren:
1. **Gerlich Smullingh**, wordt genoemd in 1657.
2. **Albert Smullingh**, ongehuwd, wordt genoemd in 1657 en 1677.
3. **Reinerus Smullingh**, ongehuwd overleden na december 1710, heeft twee kinderen verwekt bij **Gertrude Lentiens**, geboren 1650 en overleden te Duiven 21 juni 1720, zij hertrouwt na 1670 met **Wilhelmus Hufzeler**.
Kinderen van Reinerus Smullingh en Gertrude Lentiens:
3a. **Henricus Smullingh**, gedoopt 16 december 1665 en overleden 9 januari 1666 te Duiven in de leeftijd van 24 dagen.
3b. **Wilhelmina Smullingh**, gedoopt 7 maart 1670 en overleden op 15 augustus 1673 te Duiven op 3-jarige leeftijd.
4. **Joannes Smullingh**, (zie G).
5. **Anna Margaretha Sigeberta Smullingh** (zie H).

G **Johannes Smullingh**, geboren in 1626, overleden op 11 april 1702 te Duiven, beleent met *dat Lo* te Duiven in 1653, zoon van Henrich Smullingh en Johanna van Egeren. Johannes Smullingh bleef ongehuwd maar heeft twee kinderen verwekt, één bij **Gertrude Derxsen** en één bij **Gerarda Janssen**.
Zoon van Johannes Smullingh en Gertrude Derxen:
4a. **Henricus Smullingh**, gedoopt 23 maart 1676 en overleden te Duiven 19 juni 1676.
Dochter van Johannes Smullingh en Gerharda Janssen:
4b. **Joanna Anna Margaretha Barbara Smullingh**, gedoopt te Duiven 5 december 1693 en overleden 24 februari 1741, trouwde te Duiven op 14 juli 1725 met **Hendrikus de Leer**, geboren circa 1690 en overleden 13 maart 1768 te Groessen op 78 jarige leeftijd.

H **Anna Margaretha Sigeberta Smullingh**, overleden te Duiven 8 maart 1674 in het kraambed, dochter van Henrich Smullingh en Johanna van Egeren, trouwde te Duiven op 2 januari 1667 met **Theodorus de Ruyter**, overleden te Duiven voor 1699. Getuigen bij het huwelijk waren Christianus Coenen en Dna. Joanna Smulling.
Kinderen uit dit huwelijk:
1. **Elisabeth Henriette de Ruyter**, geboren 1671 en overleden op 10 maart 1755 trouwde te Oud--Zevenaar op 16 juni 1699 met **Johan Arnolt van Leeuwen**, overleden in 1709, zoon van Assuerus van Leeuwen, van Deelenhoven en Joanna Gruiter van Olt-Keppel, zij hertrouwde te Didam 19 december 1713 met **Wilhelmus Crock**, overleden in 1733.
2. **Henricus Joannes de Ruyter**, gedoopt te Duiven 15 februari 1674.

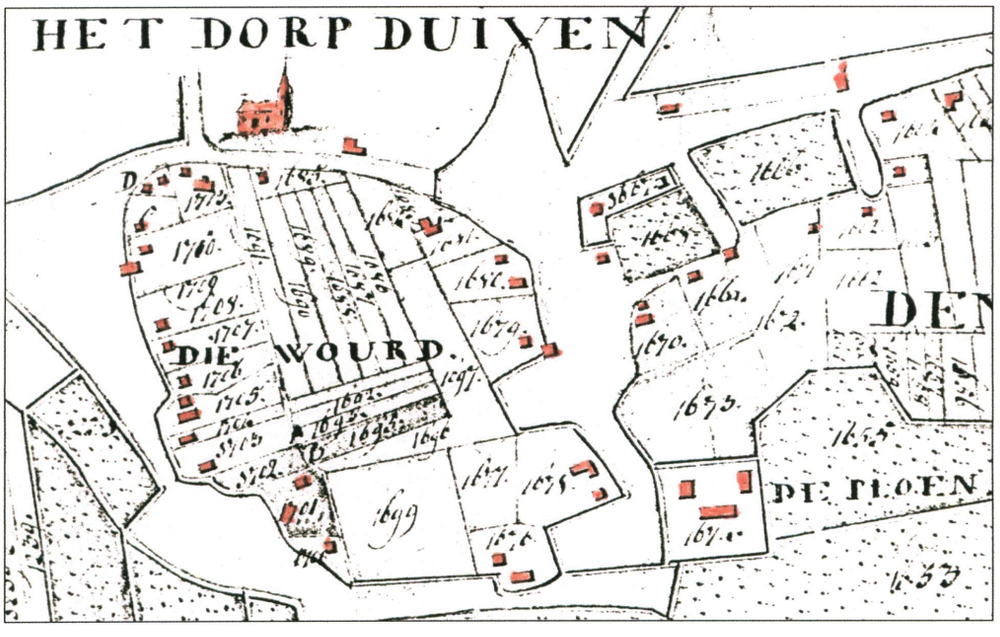
I **Hermannus Haeghdorn**, gedoopt Duiven 1647, overleden 5 januari 1717, pachter van huis Ploen in 1697 (wordt in 1710 genoemd **Herman Wientjes**), trouwde te Duiven op 1 december 1671 met **Gauken Spaens**, gedoopt te Duiven 1638, overleden 25 juni 1719, weduwe van **Joannes van Dijck**.

J **Odulphus** (Alof) **Alove**, (Alefen, Aleven) landbouwer, gedoopt te Groessen op 26 december 1739, zoon van Amoldus Alefen en Maria Janssen, trouwde met **Petronella Jansen**.Kinderen uit dit huwelijk geboren:
1. **Margaretha Aleve**, gedoopt te Duiven 5 oktober 1772.
2. **Arnoldus Aleve**, gedoopt te Duiven 23 september 7774.
3. **Jacoba Aleve**, gedoopt te Duiven 24 juli 1776.
Alof Aleven vertrok in 1778 met zijn gezin naar Westervoort.

K **Jan Frederik Klein** (rentrneester op huis Ploen) geboren 1777 te Amsterdam, weduwnaar van **Agnes Wilhelmina Fennema**, hij herhouwde met **Elisabeth Fischer**, geboren 1790 te Utrecht.
Kinderen uit dit huwelijk geboren:
1. **Adelaide Maria Elisabeth Klein**, geboren te Zutphen in 1811.
2. **Wijnanda Adriana Klein**, geboren te Zuphen in 1813.
3. **Agathe Wilhelmina Jacoba Gerarda Klein**, geboren te Zutphen in 1814.
4. **Jacoba Johanna Agatha Klein**, geboren te Zutphen in 1815 en overleden te Duiven 7 december 1829.
5. **Wilhelmus Hendrikus Klein**, geboren te Zutphen, overleden te Duiven 30 juni 1828.
6. **Maria Jeanette Elise Christine Klein**, geboren te Duiven 18 oktober 1826.

L **Lambert Nooy**, bouwmeester op Huis Ploen, geboren te Appeldorn (Pr.) overleden te Duiven 27 juli 1817, zoon van Steven Nooy en Maria Koppers. Van Lambert is bekend dat hij als bouwmeester op Huis Ploen werkzaam was.

M **Wilhelmus Rademaker**, arbeider op de Ploen, gedoopt te Didam 3l augustus 1777, overleden te Duiven 22 juli 1835, zoon van Bernardus Rademaker en Anna Maria Roelofsen, trouwde te Doesburg op 30 april 1799 met **Bernardina Jansen**, geboren te Eldrik en gedoopt te Wehl op 26 juni 1770, overleden te Duiven 4 januari 1844, dochter van Joannes Wilhelmus Jansen en Bendina Peters.
Kinderen uit dit huwelijk geboren:
1. **Bernardus Rademaker**, gedoopt te Duiven 19 november 1800.
2. **Maria Rademaker**, gedoopt te Duiven 19 september 1802 en overleden 26 oktober 1802 (*in de begaven*).
3. **Bernardina Rademaker**, gedoopt te Duiven 13 november 1803. trouwde te Duiven op 30 mei 1825 met J.R. Beekman.
4. **Maria Rademaker**, gedoopt te Duiven 19 oklober 1805, trouwde op 21 november 1835 met J.W. Bueker.
5. **Joanna Rademaker**, gedoopt te Duiven 16 juli 1807 en overleden 25 augustus 1816.
6. **Joannes Wilhelmus Rademaker**, gedoopt te Duiven 9 maart 1810.
7. **Christiaan Rademaker**, (zie N).

Gedeelte van de polderkaart uit 1810, (bron: Waterschap Rijn en IJssel te Terborg, inv.nr.958).

N **Christiaan Rademaker**, koetsier op de Ploen, later slager, gedoopt te Duiven 14 september 1812 en overleden 26 augustus 1880, zoon van Wilhelmus Rademaker en Bemardina Jansen, trouwde op 21 november 1835 met **Joanna Engelen**, geboren te Groessen 13 juli 1811, dochter van Bemardus Engelen en Joanna Tempels. Dit gezin is vanaf 1835 tot 1850 inwonend op de Ploen en vanaf 1851 wonend in een nieuw gebouwd huis (nr. 37a) nabij de Ploen.
Kinderen uit dit huwelijk:
1. **Augusta Stephana Elisabeth Rademaker**, geboren te Duiven 26 december 1837, overleden te Maastricht op 26 december 1919.
2. **Johannes Wilhelmus Rademaker**, geboren te Duiven 14 januari 1840 en te Arnhem overleden op 19 maart 1855.
3. **Bernardus Rademaker,** geboren te Duiven I11 februari 1843, trouwde op 8 april 1872 te Duiven met **Petronella Deibergen**.
4. **Johannes Rademaker**, geboren 18 ianuari 1845. overleden 21 april 1863 te Duiven.
5. **Everdina Johanna Rademaker**, geboren te Duiven 4 november 1846, trouwde op 13 juli 1874 met **Gerardus Steuveling**, zij hertrouwde 20 mei 1880 met **Theodorus Boekhorst**.
6. **Johanna Rademaker**, geboren te Duiven 23 mei 1849, trouwde op 27 april1881 te Duiven met **Gerardus Boekhorst**.
7. **Theodorus Henricus Rademaker**, geboren te Duiven 23 januari 1851, trouwde op 14 juli 1880 te Duiven met **Christina Boekhorst**.
8. **Gerardus Rademaker**, geboren te Duiven 24 maart 1854, overleden te Pannerden 27 november 1935, trouwde te Westervoort op 26 mei 1880 met **Gerarda van Brandenburg**, geboren Westervoort 19 september 1858, overleden te Pannerden 18 januari 1929, dochter van Johanna Reinera van Brandenburg te Gendt.

O **Augustus Everhardus Daniëlis Fredericus baron van Voorst tot Voorst**, gedoopt te Zevenaar 1 augustus 1807, overleden te Nijmegen op 15 juni 1881, begraven te Duiven in het graf van zijn vader, trouwde te Middelburg op 21 november 1834 met **Elisabeth Teijssen**, geboren te Rio Demerary 24 augustus 1810, overleden 17 januari 1893 te Nijmegen, dochter van Benjamin Teijssen en Adriana Kelder.
Kinderen uit dit huwelijk geboren:
1. **Maria Anna Adriana Josephine Elisabeth van Voorst tot Voorst,** geboren te Zevenaar 3 november 1835, overleden te Nijmegen 20 januari 1918.
2. **Frederik Asweer Marie Joseph baron van Voorst tot Voorst**, geboren te Duiven 11 januari 1837, overleden aan de cholera te Ambarawa (Java) op 6 oktober 1883.
3. **Sweder Herman Balthazar Joseph baron van Voorst tot Voorst**, geboren te Duiven (Huis de Ploen) 9 augustus 1838, ongehuwd overleden te Nijmegen op 14 mei 1893.
4. **Roderik Jan Egidius baron van Voorst tot Voorst**, geboren te Duiven (Huis de Ploen) 12 aprll 1840, ongehuwd overleden aan de cholera te Batavia 30 augustus 1866.
5. **Heijlwich Isla Louisa Henriette van Voorst tot Voorst**, geboren te Duiven (Huis de Ploen)1l4 december 1844, overleden te Velp op 10 april 1931.
6. **Beatrix Marie Fracoise Ester van Voorst tot Voorst**, geboren te Duiven (Huis de Ploen) 17 augusfus 1847, overleden te Nijmegen op 20 april 1936.
7. **Hiddo Hendrik Eduard baron van Voorst tot Voorst**, geboren te Duiven (Huis de Ploen) 2 juli 1850, overleden te Broekhem (gemeente Houthem) 15 december 1910, begraven op de Couberg (kerkhof) te Valkenburg.
8. **Anthon Octaviaan Marie baron van Voorst tot Voorst**, geboren te Duiven (Huis de Ploen) 21 mei 1852, overleden te Nijmegen 9 oktober 1895.

P **Johannes Bernardus Peters**, landbouwer, geboren te Duiven 2 juli 1844, touwde met **Johanna Theodora Holleman**, geboren te Heteren 19 maart 1842. Het gezin vertrok op 9 januari 1893 naar Amerika.
Kinderen uit dit huwelijk geboren:
1. **Catharina Maria Anastasia Peters**, geboren te Duiven 10 april 1870.
2. **Anna Maria Augusta Peters**, geboren te Duiven 16 augustus 1871.
3. **Maria Johanna Theodora Peters**, geboren te Duiven 21 februari 1873.
4. **Cunera Maria Cornelia Peters**, geboren te Duiven op 15 mei 1877 en overleden 15 oklober 1888.
5. **Carolus Johannes Bernardus Peters**, geboren te Duiven 3 november 1879.
6. **Theodorus Johannes Josephus Maria Peters**, geboren te Duiven 20 maart 1882.
7. **Johannes Mathias Andreas Peters**, geboren te Duiven 3 juni 1884.

Q **Johannes Hendrikus Verhoeven**, landbouwer, geboren te Elst op 20 januari 1858, overleden te Duiven 7 november 1919, trouwde met **Theodora Johanna Vermeulen**, geboren Arnhem 20 juni 1866.
Kinderen uit dit huwelijk geboren:
1. **Arnoldus Rudolphus Joseph Verhoeven**, geboren te Duiven 22 mart 1894.
2. **Rudolphus Johannes Jacobus Verhoeven**, geboren 2 oktober 1895 en overleden 17 januari 1896 Duiven.
3. **Wilhelmina Jacoba Maria Verhoeven**, geboren te Duiven 7 februari 1897.
4. **Rudolphus Reinerus Johannes Verhoeven**, geboren te Duiven 23 apnl1899.
5. **Johannes Gerardus Hendrikus Verhoeven**, geboren te Duiven 29 juli 1900.
6. **Reinerus Hendrikus Maria Verhoeven**, geboren te Duiven 24 september 1901.
7. **Theodora Wilhehnina Maria Verhoeven**, geboren te Duiven 22 apnl1903.
8. **Gerardus Rudolphus Maria Verhoeven**, geboren te Duiven 9 mei 1905.
9. **Maria Hendrika Mathilda Verhoeven**, geboren te Duiven 22 juli 1906.
10. **Mathilda Maria Hendrika Verhoeven**, geboren te Duiven 10 september 1908.
11. **Johanna Wilhelmina Arnoldina Verhoeven**, geboren te Duiven 4 november 1909.

Noten:
1) Leengoed Dat Lo zu Duiven, "Die Lehnregister des Herzogtums Kleve", Das Hauptstaatsarchiv Düsseldorf und seine bestände. Bearbeitet von E. Dösseler und F.W. Oediger, Siegburg, 1974.

2) Atlas van het Ambt Liemers, door A.W.A. Bruins, Zevenaar 1999.

3) Register van de Grote Liemerse Schouwpolder, bewerkt door A.W.A. Bruins, Zevenaar 1994.

4) Uit: De Ridderschap van Veluwe, door Mr. W.J. Baron d'Ablaing van Giessenburg. Beschrijving uit Bronnenmateriaal betreffende de geslachtsnamen Ploech en Cloeck en hun bezittingen, door A. W.A. Bruins.

5) Bron foto: Nieuw Archief Duiven. Bron tekst: Untersuchungen zu Geschichte des Rittergeschlechtes Schmüllingh.

A.W.A. Bruins, Zevenaar

Bijgebouwen "de Ploen", 20-01-1999 (Foto: HKDGL)

Het uur van de waarheid

Stamboom- of genealogisch onderzoek heeft de laatste jaren een hoge vlucht genomen. Bij de vele oudheidkundige of heemkundige verenigingen vormt het, soms al vanaf de oprichting, de ruggengraat. Op enig moment zoeken deze onderzoekers met het gevonden materiaal de publiciteit in de vorm van een artikel of gebundeld als zelfstandige publicatie. Maar ook particulieren die geen lid zijn van een vereniging storten zich soms enthousiast op een dergelijke vorm van tijdverdrijf.

De nieuwsgierigheid van ondergetekende werd in ieder geval geprikkeld toen hij het boek van Lied Deurvorst in handen kreeg en verschillende plaatselijke en regionale gebeurtenissen vermeld zag staan. De eerste indruk: het werk bestaat uit grondige, genealogische naspeuringen.

Schrijfster Lied Deurvorst (1930) keerde, na een aantal omzwervingen, op latere leeftijd terug naar Oost-Gelderland. Zij is een kleindochter van Frans B. Deurvorst (1857-1931), één van de voormalige directeuren van de DRU te Ulft (Gendringen), die met Jacqueline P.B. Vonk de Both (1874-1958) huwde. Vader Deurvorst kwam uit Ulft en moeder, 'Liedje' Van der Hardt Aberson, kwam uit Laag-Keppel, waaruit maar weer eens kan worden afgeleid dat veel families met sporen in de gietijzerproductie vaak erg close waren met elkaar.

De inleiding van haar boek is wat moralistisch en belerend van toon; het leven kent wijze (levens) lessen en ieder mens komt een keer 'voor het uur van de waarheid' te staan. Het is deze rode draad die Deurvorst aan de hand van de lotgevallen van Bärhne Louise von Brun, afkomstig uit en laag-adellijke familie uit het Hessische Weserbergland, uitwerkt.
Het eerste deel van haar boek speelt zich af in het Duitse Niedersachsen, waar Louise von Brun in het amoureuze web verstrikt raakt van niemand minder dan de vijftig jaar oudere en wellicht bij een groot publiek bekende 'Lügenbaron' Hiëronymus von Münchhausen. Uit dit deel is op te maken dat de schrijfster met grote inzet en vasthoudendheid te werk is gegaan, vooral waar het gaat om het transcriberen van het Oud-Duits schrift evenals de problemen waar zij mee te maken kreeg bij het zoeken naar nog relatief onbekend materiaal.
Toch kun je met het lezen van dit levensverhaal over het eerste huwelijk tussen Louise von Brun en haar vijftig jaar oudere man snel klaar zijn, als je zoekt

naar meer regionale herkenning en plaatselijke gebeurtenissen en die worden pas interessant toen Deurvorst met haar Louise in het Oost-Gelderse Didam belandde. Want hoe kwam Louise hier terecht?
Na het overlijden van Von Münchhausen en een op zeer jonge leeftijd overleden dochtertje, verbrandde de hoofdrolspeelster in haar boek de schepen achter zich en ging op zoek naar een relatie en inkomsten. Zij meende die voor enige tijd te hebben gevonden in Hendrik van Elsenbroek die op Huis Dijk een textielfabriekje begon. De relatie hield niet lang stand, maar via Van Elsenbroek leerde zij de Didamse richter Abraham de Both kennen, die na een beschrijving door Deurvorst over zijn studie en werk nu samen met haar een prominente rol in het verhaal gaat spelen, in een tijd dat het dorp door een katholiek schisma op zijn kop kwam te staan.
In 1796 was onder de Bataafse Republiek de vrijheid van en scheiding der godsdiensten afgekondigd. De katholieken kwamen uit hun schuilkerken en konden aan een langzame emancipatie beginnen. In Didam was de meerderheid van de bevolking rooms-katholiek en die wilden, na teruggave van de Mariakerk, zelf een geestelijke benoemen. Dergelijke benoemingsprocedures waren echter voorbehouden aan de kerk, het zogenaamde collatierecht en voor Didam voor Huis Bergh. Met name deze laatste toezichthouder had via haar zaakwaarnemer, een rentmeester, veel invloed. Een dergelijk feodaal recht, dat in de 'nieuwe tijd' werd afgeschaft, leidde vaak een taai bestaan.
Toen de ene groep katholieke Didammers dacht een eigen geestelijke te hebben gevonden, was er een andere groep het hier niet mee eens en ging het helemaal mis. Verdeeldheid omtrent de 'modernere' geachte kapelaan Hendriksen en de 'behoudende' pastoor Stam was het gevolg. Richter De Both trok partij voor de eerste en burgemeester Roemaat en de rentmeester van Huis Bergh, baron Van Nispen, voor de ander. Men stond elkaar, soms letterlijk, met schoten hagel, gijzelingen en wat een mens voor kwaad allemaal kan bedenken, naar het leven. Een grote volksopstand van Didammers, zelfs met het mes in de hand, was het gevolg en zorgde voor een langdurige tweespalt. Ook De Both, net getrouwd met Louise, werd bijna gemolesteerd.
Maar voegt Deurvorst nu veel nieuws toe aan dat lange verhaal over deze kwestie? In het in 2000 verschenen Kerkenboek Didam staat het eigenlijk. [1]) Deurvorst doet dat nog eens dunnetjes over, maar dat komt omdat zij haar materiaal uit het Rechterlijk Archief Gelderland, waarin veel van deze gebeurtenissen uitgebreid worden beschreven, wil vermelden. Op zich een aardige aanvulling maar geen schokkend nieuws. Zij kon dit ook weten want achterin de literatuurlijst noemt zij dit boek.
Hierna kruipt de schrijfster langzaam maar zeker naar de huidige tijd waar de lezer de familierelaties kan ontwarren, relaties die met de gietijzerfabricage in verband staan, een industriële tak langs de Oude IJssel, die zich langzamerhand uitbreidde en waarin zij haar afkomst ontrafelt.

Aan het eind van haar boek volgt nog een biografisch overzicht en een aantal parentelen voor de liefhebber. Zo passeert de Oudheidkundige Vereniging Didam, in haar verantwoording van de genealogische gegevens, diverse malen de revue. Hier zijn leden al heel wat jaren druk met het verzamelen van genealogisch materiaal waardoor een enorme databank beschikbaar is gekomen en de gang naar een archief of bibliotheek, in de laatste instelling ligt tegenwoordig ook genealogisch materiaal ter inzage, niet direct noodzakelijk is. De auteur heeft hier dankbaar gebruik van gemaakt.
Maar wat is er nu nieuw in haar boek? Voor de doelgroep van genealogisch geïnteresseerden en andere heemkundigen, blijft dat een beetje de vraag. Veel van het door Deurvorst gevonden materiaal had samenvattend kunnen worden gepresenteerd. Soms staan er wel lange opsommingen van citaten tussen en in de manier waarop zij dit doet was het wellicht beter geweest om of een voetnoten- of een eindnotenapparaat te hanteren.
Door de verwikkelingen van hoofdrolspeelster Louise van Brun heen, gunt zij de lezer wel een kijkje in het leven uit die tijd, maar de kwesties tussen de aanhangers van pastoor Stam en Hendriksen, de nasleep hiervan en de bemiddeling door diverse rechtsorganisaties: het is al eens beschreven, evenals de door Deurvorst genoemde en aan elkaar verwante 'iJzerfamilies'. [2]) Zo krijg je toch de indruk dat haar werk iets weg heeft van oude

wijn in nieuwe zakken, maar Deurvorst zal ongetwijfeld veel plezier hebben gehad aan haar zoektocht en uitwerking van de gegevens. Tenslotte heeft ze een prachtige website ontworpen waar iedereen dit verhaal met aanvullende informatie nogmaals rustig kan bekijken.[3]) Een dergelijke combinatie is nog niet veel vertoond.

Lied Deurvorst, *Het uur van de waarheid. Bährne Louise von Brun (1773-1839) en de mannen in haar leven* (IJzerlo, 2010) Fagus Aalten, 269 pagina's, met bronverantwoording en 10 bijlagen, geïllustreerd.

[1])F. Staring en J. Beursken, 'De katholieke statie, uit de verdrukking naar een omvangrijke parochie', in: Redactie Oudheidkundige Vereniging Didam, *Kerkenboek Didam. Geloven rond de Diemse toren. Duizend jaar kerkgeschiedenis*,117-120 (Talens, Nijmegen 2000)
[2])J.B. Smit en B. van Straalen (red.), *IJzergieterijen langs de Oude IJssel, 1689-heden*. (Utrecht 2007), zie bijlage 'ijzerfamilies'.
[3]) www.hetuurvandewaarheid.com

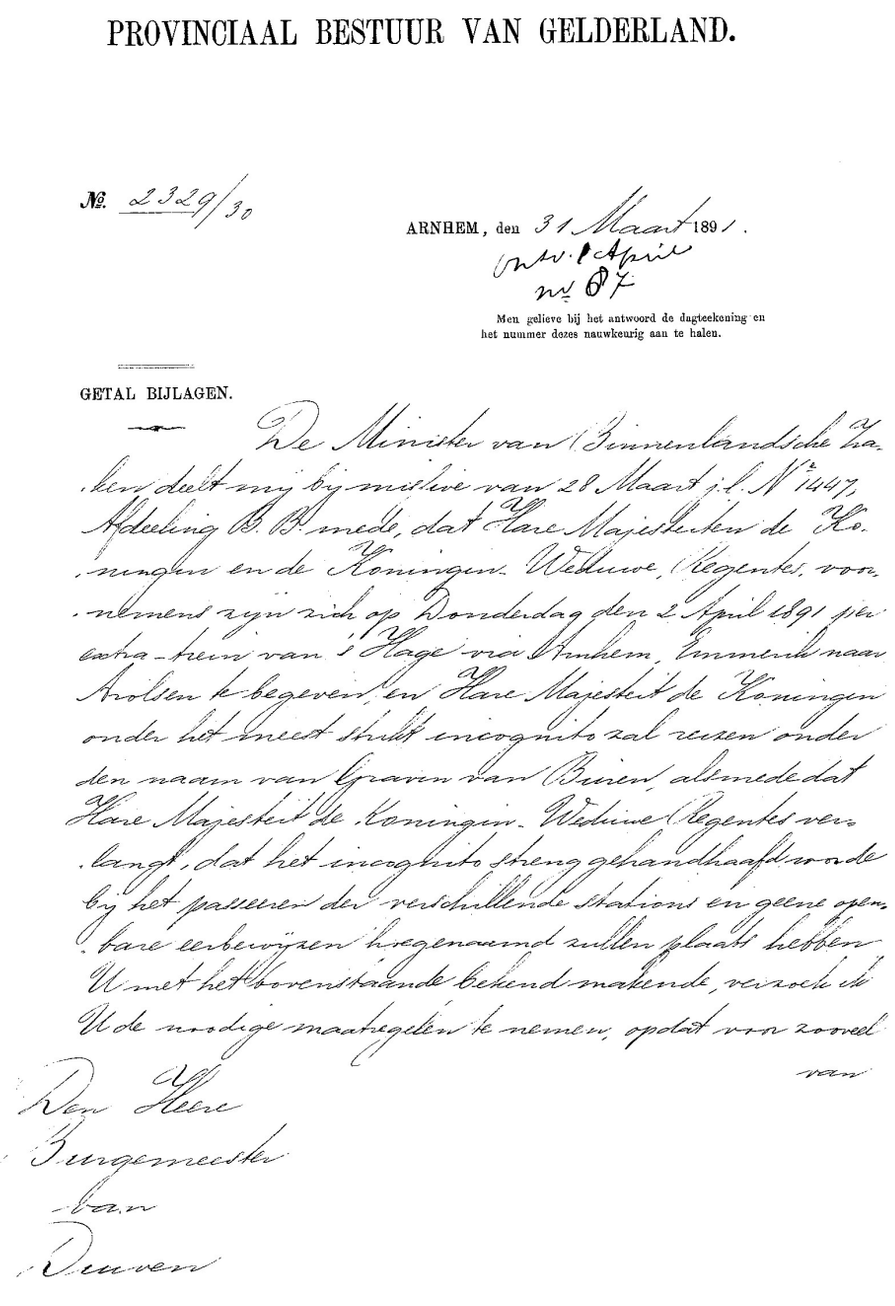
Dr. J.B. Smit, Didam

Gravin van Buren op reis

Op 31 maart 1891 stuurt de Commissaris des Konings in de provincie Gelderland aan den Heere Burgemeester van Duiven een brief met een vertrouwelijke inhoud. Het betreft een treinreis van 's-Gravenhage naar Arolsen. De brief vangt aan als volgt:
De Minister van Binnenlandsche Zaken deelt mij (...) mede, dat Hare Majesteit de Koningin en de Koningin-Weduwe, Regentes, voornemens zijn zich op Donderdag den 2 April 1891 per extra-trein van 's Hage via Arnhem, Emmerik naar Arolsen te begeven...

Hoe zat het ook weer?

De Koningin-Weduwe is Koningin Emma, geboren als Adelheid Emma Wilhelmina Theresia, gravin van Waldeck-Pyrmont. Zij is op 2 augustus 1858 geboren te Arolsen, dat van 1655 tot 1918 de residentiestad van het vorstendom Waldeck-Pyrmont en daarna tot 1929 de hoofdstad van de Vrijstaat Waldeck is geweest. In maart 1891 is Emma nog geen 33 jaar oud.
Op 20-jarige leeftijd, op 7 januari 1879, wordt Emma de tweede echtgenote van koning Willem III, die in de geschiedenisboeken bekend staat als een onaangenaam en losbandig levend persoon. Uit dit huwelijk wordt op 31 augustus 1880 hun enige dochter geboren, prinses Wilhelmina. Als in 1884 ook de derde zoon uit het eerste huwelijk van koning Willem III

PROVINCIAAL BESTUUR VAN GELDERLAND.

№ 2329/30

ARNHEM, den 31 Maart 1891.
Ontv. 1 April
№ 87

Men gelieve bij het antwoord de dagteekening en het nummer dezes nauwkeurig aan te halen.

GETAL BIJLAGEN.

De Minister van Binnenlandsche Zaken deelt mij bij missive van 28 Maart j.l. N° 1447, Afdeeling B. B. mede, dat Hare Majesteiten de Koningen en de Koningin-Weduwe, Regentes, voornemens zijn zich op Donderdag den 2 April 1891 per extra-trein van 's Hage via Arnhem, Emmerik naar Arolsen te begeven, en Hare Majesteit de Koningin onder het aangenomen incognito zal reizen onder den naam van Gravin van Buren, alsmede dat Hare Majesteit de Koningin-Weduwe Regentes verlangt, dat het incognito streng gehandhaafd worde bij het passeeren der verschillende stations en geene openbare eerbewijzen hiergenaamd zullen plaats hebben.
U met het bovenstaande bekend makende, verzoek ik U de nodige maatregelen te nemen, opdat voor zooveel

van

Den Heere
Burgemeester
van
Duiven

Eerste pagina van de brief van 31 maart 1891 (N.A.D., inv. nr. 138/87).

overlijdt, wordt Wilhelmina troonopvolgster. Zij is 10 jaar oud als haar vader op 23 november 1890 op Het Loo overlijdt. Officieel is zij dan koningin, maar omdat een tienjarige te jong is voor het koningschap treedt haar moeder koningin Emma op als regentes, totdat Wilhelmina de achttienjarige leeftijd heeft bereikt.

Met *Hare Majesteit de Koningin* in het bovenstaande fragment wordt dus Wilhelmina bedoeld. De *Koningin-Weduwe*, regentes, is Emma, die na de inhuldiging van Wilhelmina *Koningin-Moeder* wordt genoemd.

Wat is de bedoeling van de brief?
De brief vervolgt:
... en Hare Majesteit de Koningin onder het meest strikte incognito zal reizen onder de naam van Gravin van Buren, alsmede dat Hare Majesteit de Koningin-Weduwe, Regentes, verlangt dat het incognito streng gehandhaafd wordt bij het passeeren der verschillende stations en geene openbare eerbewijzen hoegenaamd zullen plaats hebben. U met het bovenstaande bekend makende, verzoek ik U de noodige maatregelen te nemen, opdat voor zooveel van U afhangt zoveel mogelijk aan het verlangen van der Koningin-Weduwe, Regentes, worde voldaan.

Incognito reizen
De titel graaf of gravin van Buren is één van de eerste titels van de Nederlandse koning(in). Deze titel komt van Anna van Buren (1533-1558), de eerste vrouw van Willem van Oranje. De koningen Willem III en de koninginnen Wilhelmina en Juliana hebben geregeld incognito gereisd onder de naam graaf of gravin van Buren. Bij restaurantreserveringen gebruikte Juliana de naam Loeki van Buren. Prins Willem-Alexander nam onder de naam W.A. van Buren deel aan de Elfstedentocht.
Als de trein passeert, reist dus niet de koningin voorbij maar een gravin. Wat de burgemeester van Duiven had moeten doen of laten, vermeldt de historie niet.

Een druk programma
Op 29 maart 1891 is het Pasen. Op de Tweede Paasdag, zo meldt De Gelderlander op 1 april 1891, heeft H.M. Koningin Emma een aantal kinderen ten paleize uitgenodigd voor... *een partijtje waarbij de jeugdige gasten het vermaak werd verschaft van het zoeken naar Paascheieren van chocolade en suiker.* De volgende dagen zullen zijn besteed aan het pakken van de koffers, alhoewel ... daarvoor zijn lakeien beschikbaar. De twee vorstinnen zullen niet alleen hebben gereisd, ongetwijfeld zal ook een heel gevolg, hofdames en de nodige bedienden, op donderdag 2 april in Den Haag zijn ingestapt.
De jonge Wilhelmina gaat naar Arolsen bij opa George Victor van Waldeck-Pyrmont (1831-1893) de paasvakantie doorbrengen. Haar moeder gaat waarschijnlijk kennis maken met de nieuwe aanstaande echtgenote van haar vader, die sinds drie jaar weduwnaar is; later dat jaar hertrouwt George Victor met Louise van Sleeswijk-Holstein.

Koningin Emma met haar 10-jarig dochtertje Wilhelmina die in de rouw zijn, om man en vader Koning Willem III die in 1890 stierf.

Th.M.J. Jonker, 't Loo.

Rectificatie

Helaas is er bij de opmaak van Driepas nummer 3 - 2010 iets mis gegaan. In het stuk "De Helbouwing in Groessen" zijn op de overgang van pagina 24 naar pagina 25 een aantal regels weggevallen. Onze excusses voor dit ongemak.

De juiste tekst had moeten zijn:
Koper nam daarvoor tot zijn lasten de aandelen in twee **verschuldigde kapitalen, elk van 10.000 gulden met de renten daarop.**
Alexander Anthoon baron van Hugenpoth was in 1805 in Groningen geboren en in 1837 getrouwd met Anna Sophia de Wolff, die bijna 28 jaar ouder was.

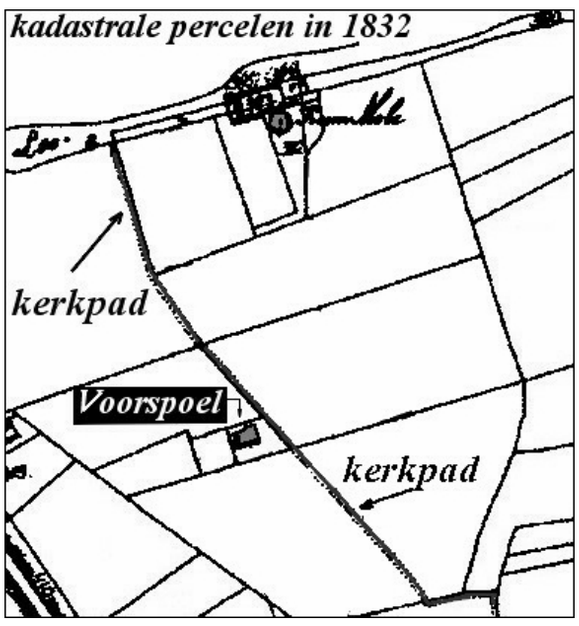
De redactie.

St. Antoniuswijk in 't Loo

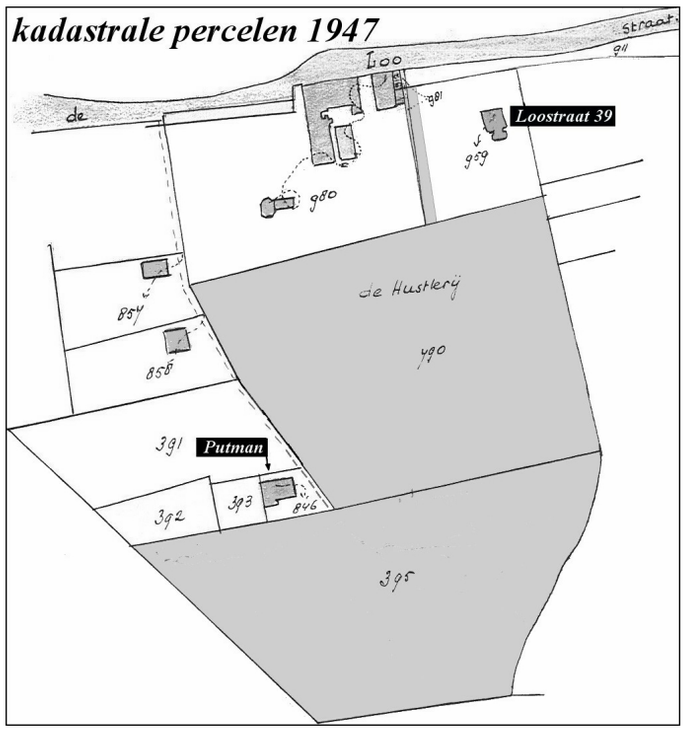
Loo heeft enige jaren terug een forse uitbreiding ondergaan: de Binnenwei is de meest recente nieuwbouwwijk. In de jaren zestig waren o.a. de Eversstraat, Cereslaan, Hoflaan, Prinsstraat, Pastoorstraat en Angeroyen ontstaan. De eerste van alle naoorlogse huizenbouw geschiedde aan de St. Antoniusstraat en de Sloetstraat en ondanks alles wat er nadien is gebouwd spreekt vrijwel iedereen in Loo van ***de nieuwbouw*** *als men deze twee straten bedoelt.*

Het dorp Loo is in 1945 in aantal huizen zonder meer een klein dorp. Er is verspreide bebouwing, waar ongeveer 900 mensen (tussen de 150 en 160 gezinshoofden) wonen aan twee lange straten, de Loostraat en de Husselarijstraat, langs de dijk en in het Looveld. Langs de ruim bemeten percelen lopen sloten, ook zijn er enige kerkpaden. Officieel door de gemeente vastgestelde straatnamen bestaan eigenlijk niet.
Sinds 1832 is er weinig bijgebouwd, met name in het gebied waarover dit artikel gaat. De vergelijking van twee uitsneden van kadastrale kaarten laat dat zien. De linkse toont de situatie in 1832, de rechtse de situatie van 1946/47.

De vorm van de percelen is in ruim honderd jaar nagenoeg onveranderd. Aan het kerkpad staan er slechts twee huizen méér en aan de Loostraat is in de dertiger jaren op perceel F959 een woning verrezen. In dat gebied gaat de gemeente Duiven zoeken naar een geschikt terrein voor woningbouw. Want in april 1945 na terugkeer van de evacuatie blijken de woningen, de boerderijen en de kerk fors beschadigd te zijn. Naar schatting van burgemeester Sloet is 90% van de huizen en kassen in 't Loo verwoest. Er is behoefte aan betaalbare woningen.

Afb. 1 *Aan de Loostraat staat een herberg en een KoornMole, het is een roskorenmolen. Langs het kerkpad staat één huis, de familie Voorspoel woont er.*

Afb. 2 *Aan de Loostraat is de rosmolen verdwenen. De in 1865 gebouwde windkorenmolen CERES is in 1930 afgebrand. Langs het kerkpad staan drie huizen, de nrs. 2, 4 en 6. In de laatste, voorheen van de familie Voorspoel, woont sinds 1864 de familie Putman.*

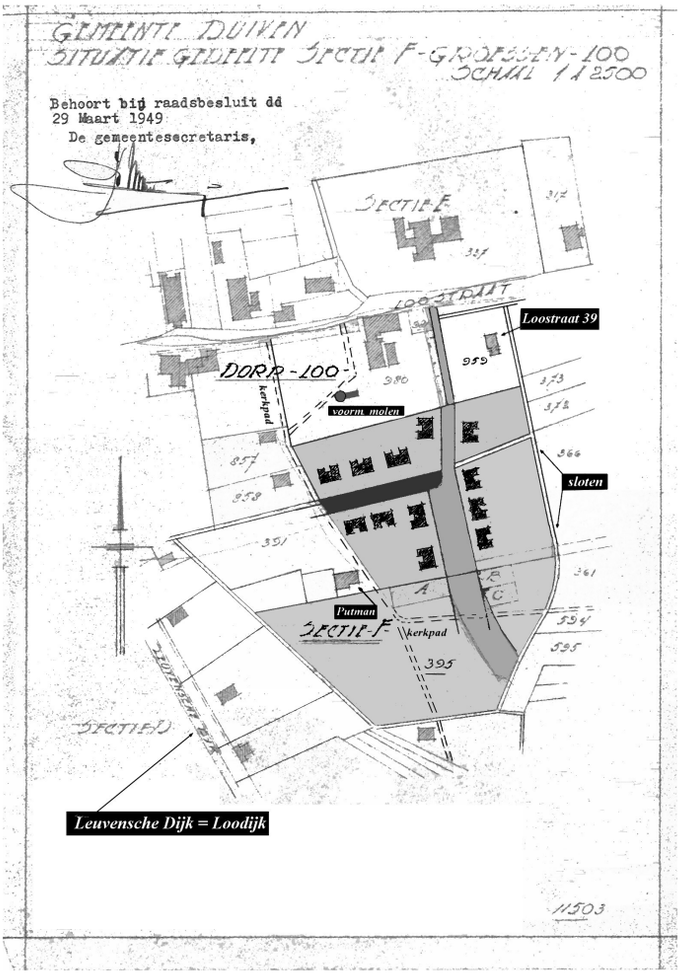
Woningbouw is in de naoorlogse jaren moeilijk. Er is een tekort aan alles: geld, grondstoffen, arbeiders en energie. En de strenge winter van 1947 is niet bevorderlijk voor een inhaalslag.
De rijksoverheid regelt de woningproductie door een systeem van toewijzing van *woningcontingenten* aan gemeenten. Er worden dan ook beperkt bouwvergunningen verleend, waarbij de voorkeur uitgaat naar gemeentelijke (en niet naar particuliere) initiatieven.
Om de ergste nood te lenigen wordt in de gemeente Duiven aanvankelijk een aantal noodboerderijen neergezet, terwijl tussen 1945 en 1955 op gezag en onder regie van het Bureau Wederopbouw Boerderijen zeventien zgn. wederopbouw-boerderijen verrijzen: drie in Duiven, acht in Groessen en zes in 't Loo(1). Ook bespreken B & W in een vergadering van 11 april 1946 de bouw *voor rekening van de gemeente* van een aantal arbeiderswoningen. Er bestaat in de gemeente (nog) geen woningbouwvereniging. Op 9 september van hetzelfde jaar besluiten B & W in 1946 en 1947 zesentwintig woningen te bouwen, verdeeld over de drie dorpen *in verhouding tot het aantal gezinnen. Duiven zal er dan acht, Groessen twaalf en Loo zes krijgen*. Tezelfdertijd worden *ter vergadering* kadastrale kaarten bekeken *teneinde uit te maken alwaar grond geruild of gevorderd moet worden voor het bouwen van woningen. Aangewezen worden eenige perceelen in Groessen en in Loo, welke het meest geschikt worden geacht*. In 1946 moeten er zes gebouwd worden, in 1947 twintig. Even later, in 1947, besluit

de Raad dat 't Loo twaalf en Duiven drie dubbele woningwetwoningen krijgen. Nieuwbouw in 't Loo komt in zicht.

In 't Loo wordt per 1 mei 1947 percelen weiland aangekocht van E.J.F. Evers, *zonder beroep, wonende te Loo gemeente Duiven*. Everhardus Johannes Fredericus Evers (1893-1975) is vrijgezel, hij woont op het adres Loostraat 52. Als in een later stadium meer huizen worden gebouwd, wordt een der nieuwe straten naar hem vernoemd: de Everstraat. Zover is het nog niet in 1947.

Voor ƒ 25.000,= komen de percelen F981, F790, F395 en 'n deel van F959 tot een totaal van ruim 3.70.00 hectare in handen van de gemeente. De voorgenomen dorpsuitbreiding kan beginnen!

Naamgeving
Er wordt een plattegrond van een heuse wijk getekend. Dat kent Loo nog niet. De twee nieuwe straten krijgen een naam (zie afb. 3).
Het raadsbesluit van 29 maart 1949 begint als volgt: *De raad der gemeente Duiven;* gelezen het schrijven dd 10 October 1948 van diverse ingezetenen van

Afb. 3 *Loo krijgt twaalf dubbele woningwetwoningen op de door de gemeente aangekochte percelen weiland. Perceel 395 blijft vrij voor toekomstige woningbouw.*

Afb. 4 *Op 26 januari 1948 legt burgemeester Sloet tot Everlo de eerste steen (tussen de nrs. 2 en 4).*

de buurtschap Loo in deze gemeente (.....) besluit .....

Het (door mij, Th.M.J.J.) onderstreepte vergt uitleg. Op wiens initiatief is niet duidelijk - van pastoor Van Schaik of van meester IJzermans? - maar er is onder de inwoners van 't Loo een handtekeningenactie gehouden. Met 157 handtekeningen vraagt men de raad om de nieuwe wijk ***St. Antoniuswijk*** te noemen. Naar de patroon van de parochiekerk St. Antonius Abt. Dat doet de raad niet, het wordt ***St. Antoniusstraat*** en ***Burgemeester Sloetstraat*** (2). De naamgeving loopt overigens achter de feiten aan, de bouw is al in 1947 begonnen. De eerste steenlegging geschiedt later (zie afb. 4).

Afb. 5 *Elf dubbele schuurtjes voor twaalf dubbele woningwetwoningen.*

Varkensschuurtjes
Maar er dient ook nog iets anders te worden geregeld. In een brief van 3 september 1948, gericht aan *de Centrale Directie van de Wederopbouw en Volkshuisvesting* te 's-Gravenhage, verzoekt het College toestemming *voor het bijbouwen van schuurtjes achter de woningwetwoningen, bouwplan 1946-1947*. Bedoeld wordt *varkensschuurtjes*. Want, zo staat in de brief te lezen, *zoals u bekend*

zal zijn, houden alle inwoners van het platteland een varken voor huisslachting. Ingevolge de voorschriften voor huisslachting moeten de varkens op eigen erf gemest worden. (.....) De bergplaats aan de woningen zijn niet geschikt en kunnen ook niet geschikt gemaakt worden voor het houden van een varken voor huisslachting. De bewoners worden bijgevolg erg benadeeld en komen t.o.v. anderen in een zeer ongunstige positie te staan. Niet alleen wordt er om toestemming gevraagd maar ook om beschikbaarstelling van *de benodigde voorschotten uit 's-Rijks Kas*. Aannemer Engelsing (Arnhem), die in 't Loo de woningen bouwt, zal voor de prijs van ƒ 10.505,= elf dubbele schuurtjes plaatsen op de vrij ruime kavels. Die waren zo ruim om de bewoners in staat te stellen een moestuin in te richten om hun eigen groenten te verbouwen. De stenen schuurtjes komen er (en zijn inmiddels nagenoeg verdwenen). Overigens zijn de ruime kavels aan de oostzijde van de St. Antoniusstraat, begrensd door een sloot, behoorlijk ingekort door latere angrenzende woningbouw (Cereslaan); de sloot is gedempt.

Er komt een woningbouwvereniging

In 1953 vraagt de *Centrale Directie van de Wederopbouw en de Volkshuisvesting* naar aanleiding van een plan nog eens zes woningwetwoningen door de gemeente te laten bouwen waarom *de te Uwent gevestigde woningbouwvereniging "St. Jozef"* niet wordt ingeschakeld. *U zult mij verplichten door in Uw antwoord tevens de vraag te betrekken, waarom U sedert de bevrijding in enkele gevallen de voorkeur aan bouw door Uw gemeente de voorkeur hebt gegeven."*

Het antwoord van het College geeft de ontstaansgeschiedenis van "St. Jozef" beknopt weer. *Na de bevrijding werd deze woningbouwvereniging opgericht* [november 1947]. *Haar rechtspersoonlijkheid verkreeg zij bij Koninklijk Besluit van 28 augustus 1948, nr. 27. Bij de woningbouw van 1946/47 kan zij derhalve nog niet worden ingeschakeld*. Bovendien heeft de kersverse vereniging aanvankelijk slechts grond in Groessen, *in beide andere dorpen is door haar nimmer getracht grond in bezit te krijgen. Maar, zo eindigt de brief, wij zijn echter van mening, dat de inschakeling van de woningbouwvereniging in de toekomst te prefereren valt. (.....) Het ligt wel in onze bedoeling, voor zover dit mogelijk is, alle woningwetwoningen over te dragen aan de woningbouwvereniging "St. Jozef" te Duiven.*

Het zal geen toeval zijn dat *St. Jozef* in hetzelfde jaar 1953 de vraag uit 1948 herhaalt de woningwetwoningen over te dragen, maar dat geschiedt pas na goedkeuring door G.S. in 1957.

De huisnummering

Eind 1948 zijn de eerste woningen gereed voor bewoning. Dat wil zeggen zonder waterleiding(3) maar met een pomp voor grondwater. Helaas was

Afb. 6 *Een van de overgebleven varkensschuurtjes* (foto: Th.M. J. Jonker, 2011)

er roodgrond. En geen riolering, wel een zinkput. De huur is ƒ 4,40 per week, bij vooruitbetaling te voldoen. In het gemeentelijk huurcontract staat een artikel, dat tegenwoordig niet in dezelfde bewoordingen zal zijn opgenomen. Artikel 6 luidt: *Bij dronkenschap of ander ergerlijk levensgedrag van een bewoner of een van zijner huisgenoten kan de huur onmiddellijk worden opgezegd en het betrokken gezin uit de woning worden verwijderd*.

De huizen moeten ook huisnummers hebben. Dat vereist enige uitleg. In de gemeente Duiven begonnen destijds de huisnummers met een letter. **D** voor Duiven, **G** voor Groessen, **B** voor Duivense Broek, **NG** voor Nieuwgraaf, **L** voor 't Loo. Er werd niet gewerkt met *even* en oneven zijde, men nummerde één zijde van een straat of weg, stak de straat over en ging terug aan de andere zijde. Als er in de loop van de tijd nieuwe huizen tussen bestaande verrezen, voegde men voorlopig een letter (*a, b,* enz.) toe. Om de tien jaar werd alles herzien en vervielen (soms) de toegevoegde letters. In 1956 heeft de gemeente dit onoverzichtelijke en verwarrende systeem afgeschaft.

Aan de huidige oneven zijde, de oostzijde van de St. Antoniusstraat, staat een rij van vier dubbele woningen, waarvan de eerste - vanaf de Loostraat bekeken - L138 en de laatste L145 als huisnummer krijgt. Aan de huidige even zijde, de westzijde van deze straat, staan twee dubbele woningen vóór de hoek met de Sloetstraat. Het huis tegenover L145 krijgt L146, het huis op de hoek L149. Dan de hoek om de Sloetstraat in (nu oneven zijde), het eerste huis van het rijtje van twee dubbele woningen is L150, de laatste van dit rijtje L153. Het huis tegenover L153, aan de noordzijde van de Sloetstraat krijgt L154 en de laatste van het rijtje van drie dubbele woningen L159. De hoek om de St. Antoniusstraat in, waar nog één dubbele woning staat die L160 en L161als huisnummer krijgen.

De pioniers (hoofdbewoners) van de nieuwbouw

In de St. Antoniusstraat wonen (tussen haakjes de huidige huisnummers).

L138 (1b)	per 1-3-1949 (4)	Wilhelmus Thuss (Willem)
L139 (3)	per 28-9-1948	Theodorus Walravens (Theet)
L140 (5)	per 20-9-1948	Hendrikus Verlangen (Hent)
L141 (7)	per 20-9-1948	Cornelis Ceelie (Cor)
L142 (9)	per 18-1-1949	Albertus Spaan (Bart)
L143 (11)	per 20-1-1949	Johannes van Huet (Jan)
L144 (13)	per 27-9-1948	Hermanus Meuwsen (Herman, Maje)
L145 (15)	per 27-9-1948	Theodorus Schepers (Theet)
L146 (14)	per 27-9-1948	Hermanus Stevens (Maje)
L147 (12)	per 11-10-1948	Theodorus Stevens (Theet)
L148 (10)	per 11-10-1948	Theodorus Geurts (Theet)
L149 (8)	per 11-10-1948	Everardus Pouwels (Eef)

In de Sloetstraat wonen (volgens gegevens van 1956)

L150 (1)	Johannes Peters (Jan)
L151 (3)	Bernardus Spaan (Berend)
L152 (5)	Wilhelmus Verhoeven (Willem)
L153 (7)	Johannes Meeuwsen (Jan)
L154 (12)	Theodorus Hermsen (Theet)
L155 (10)	Gijsbertus Vens (Bertus)
L156 (8)	Bernardus Rutjes (Berend)
L157 (6)	Theodorus Willemsen (Theet)
L158 (4)	Antonius de Bont (Toon)
L159 (2)	Gradus Berends (Gradus, Slik)

Wederom de St. Antoniusstraat

L160 (4)	per 4-10-1948	Antonius Neijenhuis (Toon)
L161 (2)	per 1-12-1948	Theodorus Vis (Theet)

De conclusie is gerechtvaardigd dat toen men het eerste huis in de *nieuwbouw* met L138 aanduidde, er op dat moment tenminste 137 andere adressen in het dorp waren. Waarschijnlijk meer als de a, b en c (enz.) nummers worden inbegrepen. In 1957, bij de afschaffing van de Lnummering, waren er zeker 182 adressen.

Particuliere woningen naast en tussen de nieuwbouw

Bij afb. 3 staat vermeld dat de gemeente perceel **F395** vrij houdt voor toekomstige woningbouw. Dat begint al vrij snel, als particulieren een bouwvergunning krijgen. A. Willemsen en W. Chr. Jansen willen elk van de gemeente een perceel van 350 m² à *ƒ* 1,50 per m² kopen. Albertus Willemsen van de Loodijk L107 (nu nr. 13) heeft dat in december 1949 aangevraagd, na alle ambtelijke plichtplegingen verkrijgt hij in december 1950 toestemming. Er mogen twee eenvoudige arbeiderswoningen komen. Wilhelmus (Wim) Chr. Jansen, in 1948 getrouwd met Dora Janssen, Pinkslo G214 (nu nr. 8) wordt zijn buurman (zie afb. 6). Achtereenvolgens betrekken A. Willemsen (per 30-8-1951), W. Chr. Jansen (per 3-12-1951) hun woningen die naast L145 zijn gebouwd. De huisnummers worden L145a (17) en L145b (19).

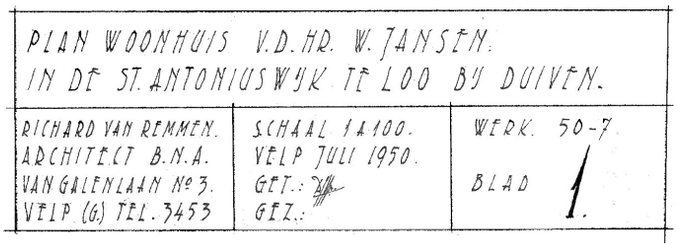
In 1954 volgen met L145c (21) Cornelis de Kramer (per 11-8-1954) en met L145d (23) Franciscus de Bont (11-5-1954). Er is nog één plek vrij in de St. Antoniusstraat, op de hoek van de Sloetstraat, tussen L159 en L160, en daar bouwt Antonius Boerboom een huis dat hij per 25-9-1954 betrekt. Dat wordt L162 (6). De St. Antoniusstraat is nagenoeg "vol", althans op de door de gemeente aangekochte grond. Rest aan het begin van de St. Antoniusstraat nog het perceel **F959** van E.J.F. Evers, waarop aan de Loostraat 39 de woning van Johann (Hans) Dalhammer(5) staat. Daar bouwen in 1965 de broers Everardus en Franciscus Boerboom twee

Afb. 7 *Links het huis van de familie Willemsen, rechts dat van de familie Jansen. Achter en naast de huizen is de grond nog onbebouwd of in gebruik als agrarisch gebied (kassen). In 1954 krijgt de familie Jansen aan de andere zijde buren* (foto: fam. Jansen).

woningen, die "gewone" huisnummers krijgen, 1 en 1a. De periode van om de tien jaar wisselende L--nummers is immers voorbij.

Op de bouwtekeningen van architect Richard van Remmen (Velp) die uit juli 1950 dateren, staat niet de naam St. Antoniusstraat vermeld maar St. Antonius**wijk** (zie afb. 7). Voorzover is na te gaan is de naam St. Antoniuswijk nooit geformaliseerd, maar het "zingt" blijkbaar nog enige tijd rond, ook in de ambtelijke correspondentie (tot in 1953).

PLAN WOONHUIS V.D. HR. W. JANSEN.
IN DE ST. ANTONIUSWIJK TE LOO BIJ DUIVEN.

RICHARD VAN REMMEN. ARCHITECT B.N.A. VAN GALENLAAN Nº 3. VELP (G.) TEL. 3453	SCHAAL 1 A 100. VELP JULI 1950. GET.: GEZ.:	WERK. 50-7. BLAD 1.

Afb. 8 *Colofon bij de bouwtekening van W. Chr. Jansen.*

Donkere wolken

De naoorlogse bouw blijkt achteraf van slechte kwaliteit. De schaarsheid aan en de kwaliteit van de materialen wreekt zich. Het woord *revolutiebouw* valt. Renovatie is nodig. Maar de woningbouwvereniging, sinds 1974 met de naam *Rijn en IJssel*, ziet er al enige jaren geen heil meer in. Er is sprake van achterstallig onderhoud, men overweegt sloop en nieuwbouw.
Het heeft heel wat moeite gekost te voorkomen dat die sloopplannen worden uitgevoerd. Tegenstanders, waaronder de bewoners, willen de karakteristieke huizen in het straatbeeld behouden, voorstanders wijzen op de hoge kosten van renovatie. Met zo'n dilemma duurt het meestal vele jaren voordat er een knoop wordt doorgehakt. Hetgeen uiteraard niet bevorderlijk is voor de toestand van de huizen en het woongenot van de bewoners. Verpaupering dreigt. Laat, te laat zeggen de bewoners van toen, valt het besluit tot een algehele ingrijpende renovatie en woningverbetering. Doordat de gemeenteraad begin 1980 een bijdrage van ƒ 350.000,= beschikbaar stelt wordt de woningbouwvereniging over de streep getrokken. Na een maanden durende operatie is iedereen tevreden met het eindresultaat, helemaal als er tenslotte ook nogeen fraaie laag sierpleister op de gevels wordt aangebracht. *De nieuwbouw* is gered.

Het beste bewijs dat men graag in ***de nieuwbouw*** woont, is dat hier en daar kinderen van de eerste bewoners in hun ouderlijk huis zijn blijven wonen na het overlijden van hun ouders. Inmiddels zijn hùn kinderen (van de derde generatie) alweer de deur uit.

Th.M.J. Jonker, 't Loo

Met dank aan de volgende personen en instanties die op verschillende manieren informatie hebben gegeven: mevr. Putman-Kampschreur, mevr. Van Zuylen-Schepers, mevr. M. Dalhammer, mevr. Weijers-Jansen, H.H. Zweers en familie, H.Th.W. Thuss, Th. Evers, medewerkers van Woningcorporatie Vivare, en natuurlijk het Gemeentearchief dat o.a. het kaartmateriaal, raadsnotulen en bewonersgegevens uit het Nieuw Archief Duiven heeft verstrekt.

Noten:

(1) zie de website van het Meertens Instituut, *Wederopbouwboerderijen in Nederland*.

(2) Een vraag terzijde: heeft er ooit *burgemeester* op het straatnaambord gestaan?

(3) De rondvraag van de raadsvergadering van 24 mei 1949: dhr Hugen wijst op de slechte toestand van de drinkwatervoorziening in de nieuwe wijk te Loo. Zou het niet dienstig zijn een drinkwaterleiding aan te leggen? De voorzitter (burgemeester) stelt dat *aan de aanlegging van een drinkwaterleiding nog niet gedacht kan worden*. Dat gebeurt later, in 1952 begint de aanleg in de kom van Duiven. Als tenslotte 't Loo wordt aangesloten, krijgt elk huis één kraan. Riolering komt pas omstreeks 1980.

(4) Volgens de familie is men op 2-4-1948 ingetrokken,. hetgeen afwijkt van de officieel door de gemeente vastgelegde datum. Het is mogelijk dat zo'n afwijking in datering meer voorkomt.

(5) Na de Eerste Wereldoorlog (1914-1918) kwamen meer dan 150.000 kinderen voor een vakantie bij Nederlandse pleegouders. Het overgrote deel kwam uit Hongarije, maar ook Oostenrijkse kinderen werden voor een tijdje naar Nederland gehaald. De Oostenrijkse kinderen waren ondervoed en sterk verzwakt. De situatie in Oostenrijk was ellendig. Het land was één van de verliezers van de oorlog en had veel grondgebied verloren aan buurlanden. Hans Dalhammer uit Wenen werd opgenomen bij de familie Evers in 't Loo. Hij is nooit terug gekeerd, trouwde hier (1948) en woonde met zijn gezin op het genoemde adres. In 1961 is hij naar Arnhem verhuisd.

In gesprek met: Corrie en Wim Willemsen

1932 Een tijd waar Duiven nog een rustig boerendorpje was, waar het leven voortkabbelde. De meeste mensen waren arm, maar konden in hun onderhoud voorzien. De oorlog kwam en daarna de wederopbouw. Sindsdien is er veel veranderd. De redactie van de Driepas ging op bezoek bij Wim en Corrie Willemsen, die nog honderduit kunnen vertellen over hoe het vroeger was.

Het gezin Willemsen woonde op boerderij de Woerd. Op de Woerdstraat (D180) om precies te zijn. Het huis lag wat hoger dan de rest van het land. 'Op dat bultje staan nu vier woningen', weet Wim. Als hij uit het raam keek, kon hij naar Zevenaar kijken. 'Dat was geweldig en nu staat het vol. Hij vindt het nog steeds jammer dat zijn ouderlijk huis is afgebroken. Zijn vader gaf het huis aan zijn overleden broer. 'Dan ben je uitgepraat', berust hij. Ondanks zijn leeftijd – 79 – ziet zijn achter en voortuin er nog piekfijn uit. Ook tijdens de sneeuwperiode houdt hij nog steeds zijn straatje schoon. Een gewoonte die hij van huis uit heeft meegekregen.

Hij komt uit een gezin van negen kinderen en kwam in 1932 ter wereld. Zijn vader werd 'Hent' genoemd, maar heette eigenlijk Willem. Hent werkte op de timmerfabriek. Daarnaast had hij een paar koeien en varkens, kersen- en appelbomen en pachtte hij een stuk land. 'Geld was er niet, maar we hadden thuis alles zelf.' Toen hij acht maanden oud was, overleed zijn moeder op zesendertigjarige leeftijd. Ze was zwanger en daarbij is iets niet goed gegaan. Hij heeft zijn moeder dus nooit gekend. Pas tientallen jaren later kreeg hij een foto van haar. Zijn vader is nooit hertrouwd. Zijn zus Mieneke bestierde het huishouden. Vader was streng en had losse handjes en hield wel van een potje bier.'Ik heb wat op mijn donder gehad,'weet hij. 'Daarom heb ik mijn kinderen nooit geslagen.' Als zevenjarige moest hij, als hij van school kwam thuis al helpen. Afwassen, aardappels schillen en de bank schuren. Met de grote

Schoolfoto (Remigiusschool) van Wim Willemsen.

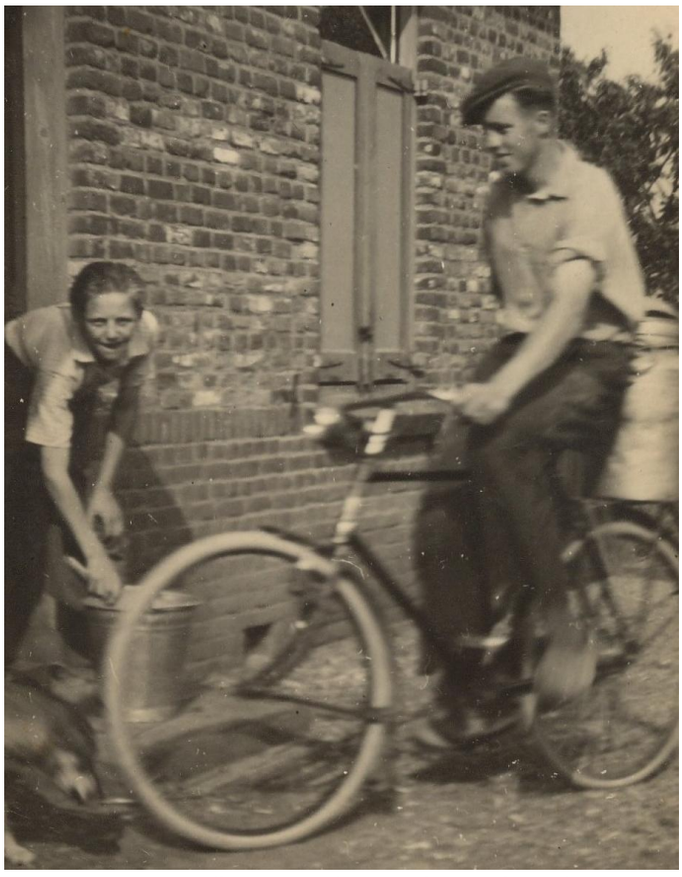

schoonmaak werd hij zes weken lang van school gehouden om het hele huis op te ruimen. 'Ik heb geen fijne jeugd gehad', vindt hij. 'Mijn vriendjes mochten zelfs niet bij ons thuis komen.'

Wim zat op de oude Remigiusschool. Er zaten twee klassen bij elkaar. Meester Beerling zat in de vijfde en zesde klas. Wim vond zichzelf geen gemakkelijke leerling. Zijn oudere broers hadden al een reputatie opgebouwd en Wim kreeg meteen een etiket opgeplakt. Als er wat was gebeurd, kregen de Willemsens de schuld. 'We werden achter in de klas gezet en ze keken niet meer naar je om', weet hij nog. Met Sinterklaas moest hij op voorhand al naar de kolenkelder. Dan kwam zwarte Piet naar beneden en kreeg hij er met de roe ongenadig van langs. In die tijd werd er nog geslagen, als je wat uitgevreten had of niet oplette. De meester sloeg dan met een 'wee' - een dunne tak - achter je oren. Als elfjarige - in klas 3 - sloeg de meester hem tot hij het bloed achter zijn oren had staan, terwijl hij niets had gedaan. Hij kwam thuis en liet het aan zijn vader zien. 'Je zal wel wat uitgehaald hebben', zei die. De meester had altijd gelijk. Toen hij 's middags terug op school kwam zei hij tegen de meester: 'Jou pak ik wel een keer terug.' Die antwoordde: 'Wat bedoel je daarmee?'. 'Dat merk je wel', zei Willem. Drie dagen daarna lag de meester krimpend van de pijn op de grond. Wim werd van school gestuurd en kwam terecht in Didam.

In Didam had Wim het reuze naar zijn zin. Hij kreeg les van frater Hendriks uit Wehl. 'Ik mocht altijd helpen.' Met hem kon ik prima opschieten.' Hij werd 's morgens opgehaald met de bus. Het was oorlog en door het gebrek aan benzine reed de bus met een gasgenerator die erachter hing en op hout werd gestookt. Op een keer hadden ze de stop uit de drukketel getrokken, zodat de bus stil bleef staan. Hij kan er nu nog om lachen.

Op 10 mei 1940 hoort Wim om vijf uur 's morgens een boel lawaai. Op straat ziet hij Duitse militairen

Wim en Herman Willemsen in de Woerdstraat (D180).

aan komen lopen. Er fietst iemand langs die zijn fiets moet afgeven. De Rijksweg is vergeven van de militairen en hun voertuigen. Ook al omdat bij Westervoort de brug is opgeblazen. Dicht bij de Woerd staat een Duitse tank. Drie dagen later komt er een vrachtwagen die dode soldaten uit de tank haalt. 'We hadden niet eens gezien dat er doden in lagen', herinnert Wim zich. Hij staat er met zijn vriendjes naar te kijken als ze in de kist worden gelegd. Het bloed sijpelde onder de vrachtwagen uit. Later moet Wim samen met zijn broer een boodschap doen in het dorp. Ze krijgen van een Duitse soldaat een reep chocolade. Zijn broer denkt dat hij gezien heeft, dat de soldaat er met een spuit vergif in heeft gespoten. Dus gooien ze de reep weg.

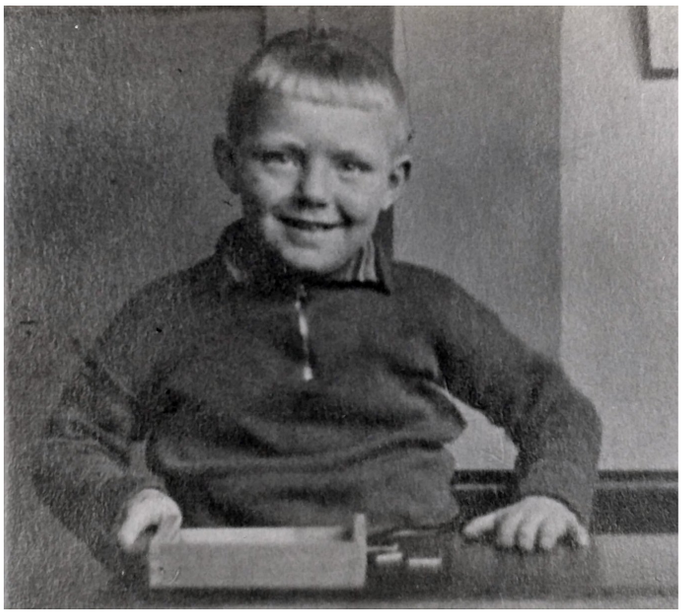

Westervoortsebrug, 1940.

Brandende trein op het station in Duiven (Foto: Historische Kring Westervoort).

Op 'Dolle Dinsdag' 5 september 1944 staat Wim met zijn vriendjes bij het station te kijken naar de trein met zeven tankwagons benzine die door de Engelsen in brand is geschoten. 'Wat een vuur, wat een vlammen!', hij kan die beelden wel dromen. Ze moesten helpen met het loskoppelen van de locomotief, maar liepen gauw naar huis. Ook hebben ze evacués en militairen in huis gehad. Ze sliepen op het stro. 'We hebben veel gelachen, want er waren een hoop goede bij maar ook slechte. Met de commandant was niks te beginnen. Hij was heel fanatiek en sliep in de 'goede kamer'. Mijn zus moest voor hem koken. Één van de jongens zei: 'Als we weer weggaan, komt hij niet meer terug. Twee dagen later kwamen ze terug zonder commandant. Hij was door zijn eigen manschappen doodgeschoten. De winters waren streng en er lag veel sneeuw. Van de Organisation Todt moesten ze meehelpen om de sneeuw te ruimen. Op het laatst van de oorlog moesten ze evacueren. Daarvoor werd de hondenkar volgeladen en liepen ze naar Nieuw Wehl bij de weduwe Aaldering die in net zo'n groot boerderijtje woonde als ze zelf hadden. Ze had zeven kinderen. Daar kwamen negen mensen van de familie Willemsen bij. De jongens moesten weer terug lopen om nog meer op te halen. De laatste keer ging hij samen met zijn broer. Hij moest een kistje meenemen en dat onderop zetten en dat bedekken met zakken aardappelen en bonen. Onderweg moesten ze een paar keer wegduiken in de berm, vanwege het schieten. In Zevenaar werden ze aangehouden door de SS. (Schutzstaffel, berucht om zijn wreedheid) 'Wat hebben jullie bij je?,'vroegen de ze. 'Piepers en bonen', was het antwoord en ze mochten doorlopen. Bij het evacuatieadres kregen ze te horen dat er een radio in het kistje zat. 'Als we hadden moeten uitladen, hadden we nu niet meer geleefd. Ik was daar heel kwaad over op mijn vader.' De laatste keer ging hij met zijn broers Gerrit en Henk weer terug en mochten ze van de Duitsers blijven. Op de deel stond een wagen met uniformen en andere kleding. 'Daar hebben we toen het nodige uit gepikt', lacht

Kleuterschoolfoto Wim Willemsen.

hij. 'Achter het huis lag allerlei wapentuig, daar speelden we mee. Het was een mooie tijd, maar ook een slechte tijd.' Hij was dertien toen de oorlog was afgelopen. De laatste jaren van de oorlog was ook de school gesloten.

Toen hij als vijftienjarige van school kwam, stond zijn vader klaar: 'Ik heb werk voor je. Morgen om zes uur kun je beginnen bij Meister in het Broek.' Dat was een boerderij. 'Ze hadden daar een oude man in huis. Hij was heel zwaar en had maar één been. 'Drie keer per dag moest ik hem naar 't huuske op de deel brengen. Trappetje op, trappetje af. Hij was veel te zwaar voor mij. Ik verdiende een rijksdaalder in de week met de kost. Ik heb daar niet lang gewerkt. Ik hoorde dat ze bij Jan Bisselink op boerderij Heijenberg op de Ploen iemand zochten. Daar verdiende ik vijftien gulden. Eerst zonder de kost, maar later mocht ik mee-eten. Dat was een mooie tijd. Daar ben ik drieënhalf jaar geweest. Ik heb heel hard moeten werken. Heel hard. 's Avonds om zeven uur was ik klaar en om half acht thuis.'

Wim Willemsen als boerenknecht bij Bisselink.

Als hij achttien is gaat hij de bouw in. Drieënhalf jaar werkt hij bij zijn eerste baas op de Geitenkamp in Arnhem. Daar werden toen 198 woningen gebouwd. 's Morgens samen met zijn broer Gerrit op de fiets naar het werk. Een uurtje fietsen en 's avonds weer terug. Ze kregen in de gaten dat er steeds een melkwagen de berg opreed. Dus lieten ze zich door de wagen de berg optrekken. Wim was nergens te beroerd voor en pakte van alles aan; steigerbouw, specie maken, opperen en metselen. Het vak leerde hij van zijn maten. 'Ik kom van een boer af en weet niets van de bouw,' vertelde hij ze. Wat zijn ogen zagen, konden zijn handen maken. Als hij achter de betonmolen stond moest hij het eerste uur zakken van 50 kilo in de molen storten, daarna zand scheppen en vervolgens grind. Dat zware werk zou hem later opbreken.

Ouderlijk huis Corrie Bosman, Husselarijstraat 49 te Loo.

In het weekend werd er natuurlijk gestapt. In die tijd was er wat meisjes betreft nog rivaliteit tussen de dorpen. Zo ging Wim naar de kermis in Wehl, waar hij een aardig meisje uit Braamt opduikelde. Hij bracht haar netjes naar huis en dronk een kopje koffie. Maar toen hij met zijn fiets de thuisreis wilde aanvaarden, stapte er vanachter een boom een jongen met een eind hout, die keihard toesloeg. Gelukkig sloeg hij mis en raakte het hout het achterlichtje van zijn fiets. Het meisje heeft hij nooit meer gezien!

In 16 februari 1954, hij is dan tweeëntwintig, krijgt hij verkering. Zijn vrouw Corrie weet het nog precies. Ze kwamen elkaar tegen bij café Franken op de Ploen, waar nu de zaak in dierbenodigdheden zit. Het was Vastenavondbal. Corrie, haar zus en een vriendin kwamen uit Loo. Ze woonden onderaan bij de dijk op de Husselarij. 'We kenden elkaar al langer, want we gingen overal dansen', weet ze nog. ' Zijn

broer zei tegen me: 'Hier steet er een die wil graag met oe met.' Wim stond aan de tap en lustte graag een potje bier. Hij kwam wel steeds met haar dansen, maar ging dan weer aan de tap staan. Zijn broer vroeg aan Corrie: 'Het ie het nou al gevraag? ' Maar Wim was veel te verlegen. Uiteindelijk liepen de jongens mee naar Loo, om de meisjes thuis te brengen en zo zijn ze bij elkaar gekomen. Corrie – net zeventien – mocht van haar ouders geen verkering met Wim. Dus alles moest stiekem. Ze ontmoetten elkaar op straat. In de zomer gingen ze met een man of negen in het weekend naar Limburg. Wim werd onderweg opgepikt. Op de terugreis wilde Wim eerder uitstappen. Maar de broer van Corrie vond: 'Samen uit, samen thuis'. Zo kwam Wim toch bij Corrie thuis. Moeder reageerde met : 'Hè, hè, daar komt ie eindelijk aan!' Wim bleef komen en moeder … zei: 'Wim we hebben dertien kinderen grootgebracht en jou willen we er ook nog wel bij. Maar je moet niet zoveel drinken'. 'Er was er geen een waar ze gekker op was, dan op Wim', weet Corrie nog. 'En ik was gek op haar moeder', zegt Wim, die zelf zijn moeder niet gekend heeft.

Later werkte hij tweeënhalf jaar in Rhenen. Dan wisselt hij van baas en komt op Presikhaaf te werken. De onderaannemer vroeg hem of hij niet bij hem wilde komen werken. 'Dat kan ik toch niet maken,'vond Wim. 'Maar ik betaal je vijftig gulden meer'. 'Morgen ben ik bij je!,'antwoordde Wim. Hij had werk, waarbij hij anderen bij moest houden. Hij werkte echter zo snel, dat hij moest wachten tot ze weer wat klaar hadden.

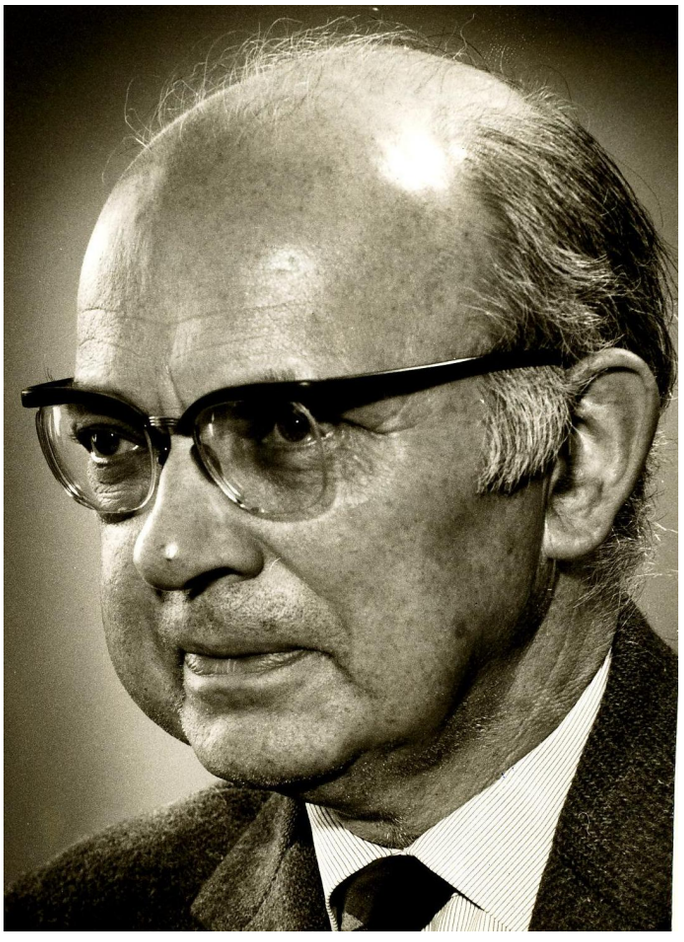
Op 12 augustus 1958 trouwen ze en wonen een half jaar bij een zus tot ze in Loo een noodwoning op de Husselarij krijgen. Daar worden hun drie kinderen geboren. Dan verhuizen ze vanwege zijn werk naar Tull en 't Waal (bij Houten). Daar wonen ze tien maanden en Wim is steeds ziek en ligt op bed, behalve als er familie uit Duiven of Loo komt, dan knapt hij helemaal op. Dan begrijpen ze dat hij ziek is van heimwee! Dat Wim verknocht is blijkt wel uit zijn zestigjarig lidmaatschap van St. Remigius.

C.M.J.M. van den Brink, Duiven

Pioniers der geschiedenis van de Liemers(4)

Walter Zondervan, eerste streekarchivaris van De Liemers en Doesburg (1909-1980)

Inleiding
In de serie 'Pioniers der geschiedenis van de Liemers', deze keer een voormalig archivaris van het Streekarchivariaat De Liemers en Doesburg die ook over de streek publiceerde, maar op het gebied van archiefvorming van de streek zeker als een 'pionier' mag worden gezien.
Walter Zondervan werd geboren op 22 mei 1909 in Zutphen als oudste zoon uit een gezin van drie jongens en een meisje. Zijn vader, Haite Zondervan (1877-1947), was administrateur en kwam uit het Friese IJsbrechtum-Wijmbritseradeel, nu gemeente Sneek. Zijn ouders waren Sjoerd Zondervan, veehouder (1853-1934) en Klaaske Schukken (1866-1914).
Haite Zondervan trouwde op 2 april 1909 te Zutphen met Hendrika Gardina Scholten (1886-1967). Haar ouders waren Gerrit-Jan Scholten (1856-1943), landbouwer, die in 1879 huwde met de dienstmeid Carolina Knopers (1857-1941).
Walter Zondervan overleed op 20 augustus 1980 te Zutphen. Hij was ongehuwd.

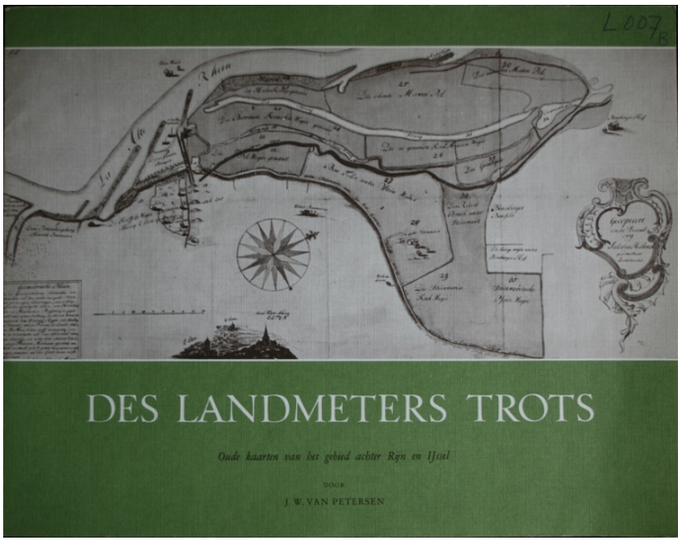

Walter Zondervan groeide op in Zutphen in een Nederlands-Hervormd gezin. In 1926 deed hij examen aan de H.B.S., maar was hierna helemaal niet van plan om van archiefwerk zijn bestaan te maken. Geschiedenis interesseerde hem wel, maar voorlopig ging de meeste aandacht uit naar de exacte vakken. Daarom studeerde hij een aantal jaren scheikunde aan de Gemeentelijke Universiteit van Amsterdam. Uiteindelijk stopte hij hiermee want het was niet wat hij ervan verwachtte. Verder stu-

deren werd een kostbare geschiedenis dus ging hij in 1933 aan de slag in een boekhandel-antiquariaat en uitgeverij in Leiden. Na de Tweede Wereldoorlog werkte hij nog korte tijd voor Elsevier-weekblad, waarvoor hij een jaar in de Verenigde Staten verbleef.
In 1950 kreeg Zondervan, net veertig jaar, door bemiddeling van het arbeidsbureau in Zutphen een tijdelijke aanstelling in het stadsarchief van deze gemeente. Na een korte opleiding studeerde hij af als archiefambtenaar op een inventaris over Middeleeuwse brieven van de stad Zutphen.
In 1953 volgde zijn aanstelling als archiefambtenaar van de stad Doesburg, voorlopig voor slechts eén dag in de week. Gedurende deze periode inventariseerde en beschreef hij, in opdracht van diverse gemeenten, de archieven van Arkenheem, Didam, Hoevelaken, Zeepolder en Zevenaar en van diverse waterschappen. Onderaan de inleidingen van de meeste afgeronde inventarissen schreef hij zijn kenmerkende initiaal 'Z'.

Op gemeentelijk niveau waren verschillende vormen van archiefbeheer mogelijk. Grote gemeenten beschikten over een eigen archiefdienst, terwijl de wat kleinere gemeenten dit meestal overlieten aan een 'gediplomeerd archiefambtenaar ter secretarie', met als taak om goed te zorgen voor het 'oud-archief' van de gemeente. Het archief viel dan onder de verantwoordelijkheid van de gemeentesecretaris.
In de praktijk kwam het er eigenlijk op neer dat veel gemeenten helemaal niet beschikten over een archiefdienst, want een gemeente was namelijk niet verplicht om een (gemeente)archivaris aan te stellen, met voor de materiële toestand van een archief soms verstrekkende gevolgen. De archiefinspectie voor Gelderland, gevestigd in Arnhem, hield dit meestal nauwlettend in de gaten.
Een streekarchiefdienst kwam toen niet zo maar uit de lucht vallen. Vlak na de Tweede Wereldoorlog was in de Tweede Kamer de 'wet gemeenschappelijke regelingen' tot stand gekomen, een wet die de gemeenten de mogelijkheid gaf om, onder meer op het gebied van archiefzorg, samen te werken. Het gevolg hiervan was dat diverse streekarchieven en streekarchivariaten, waarvan de eerste in de provincie Noord-Brabant verschenen, werden opgericht. De gemeenten stelden soms een gekwalificeerd archivaris aan. Deze ambtenaar kreeg dan als taak om een centraal archiefdepot te beheren of bezocht een of meerdere dagen per week de verschillende aangesloten gemeenten.

Archivaris Zondervan
In 1959 werd Walter Zondervan de eerste archivaris van het samenwerkingsverband in Gelderland; De Liemers en Doesburg. Dit verband leek voor de in de diverse Liemerse gemeenten verspreid liggende archiefbewaarplaatsen de enige optie. Voorlopig bestond dit verband uit de vijf gemeenten: Angerlo (met nagenoeg het enige volledige archief), Doesburg, Duiven, Wehl (waarvan veel archiefmateriaal in Düsseldorf terecht was gekomen en nogal wat materiaal in de Tweede Wereldoorlog was vernield) en Zevenaar. Enige tijd later sloten zich de gemeenten Westervoort en de toen nog zelfstandige gemeenten Herwen & Aerdt en Pannerden aan.
In 1973 volgeden de waterschappen Rijn & IJssel en Oude Rijn.
Omdat een aantal gemeenten, zoals Wehl, Duiven en Zevenaar, ooit deel hadden uit gemaakt van de voormalige Kleefse enclaves, werd Zondervan al direct geconfronteerd met lastig leesbare stukken uit het Pruisische verleden. Daarnaast zette hij zich in om vanuit Doesburg de materiële toestand van de diverse archieven te verbeteren, organiseerde een archiefdienst en werkte aan een documentatie en een verzameling naslagwerken over de regio Liemers. Soms publiceerde hij in opdracht van het bestuur van het Streekarchivariaat, zoals een eerste publicatie in 1966, getiteld 'Schetsen uit de Lymers'. Zondervan maakte een vereenvoudigde toegang mogelijk op de DTB-gegevens de zgn. gezinsbladen; een genealogisch overzicht per gezin op basis van de doop-trouw en begraafboeken en de burgerlijke stand voor de periode zestiende eeuw tot 1835. Ook maakte hij regesten (samenvattingen) uit de oudrechterlijke archieven, zoals de volontaire protocollen of rechtshandelingen. Tegelijkertijd liet hij een aantal inventarissen in druk verschijnen, met aan het begin een historisch overzicht van de betreffende gemeente.
De publicatiedrift van Walter Zondervan uitte zich met name in een aantal artikelen vergezeld van een handvol boeken, die het best kunnen worden omschreven als observaties uit de bij het streekarchivariaat aangesloten gemeenten met een informatief karakter. In het tijdschrift 'Archief van de Oudheidkundige Vereniging de Graafschap', tegenwoordig 'Jaarboek Achterhoek en Liemers', schreef hij tussen 1955 en 1978, bijna jaarlijks, 25 korte artikelen over onderwerpen variërend van (veel) gemeentewapens tot de windmolen van Jan den Thije in Doesburg. Hierna volgden nog een aantal korte genealogische overzichten over een deel van zijn eigen familie, bestemd voor het 'Fries genealogisch Jaarboek'. Het onderzoek hiervoor verrichtte hij in het provinciaal archief in Leeuwarden, waar hij tevens zijn kennis van de Friese taal en zijn genealogische interesse hanteerde.
In 1974 ging Walter Zondervan, 65 jaar oud, met pensioen. Omdat een jaar eerder de waterschappen, zoals hiervoor beschreven, waren toegetreden tot dit streekarchief werd ter gelegenheid hiervan de publicatie 'Des Landmeters Trots', als afscheidscadeau overhandigd. Deze kaartenverzameling van het gebied achter Rijn en IJssel werd voorzien van commentaar door zijn opvolger, de uit het naburige Warnsveld afkomstige J.W. van Petersen.

Ook na zijn pensioen bleef Walter Zondervan in het archiefwereldje actief. Een á twee dagen per week werkte hij in het Stads-en Streekarchief Zutphen waar hij samen met mevr. A. Doornink-Hoogenraad inhoudsopgaven maakte op de Middeleeuwse ingekomen brieven. De tijd die overbleef gebruikte hij om het oudste Zutphense bevolkingsregister te ontsluiten.

In mei 1980 verhuisde Walter Zondervan van Doesburg naar zijn geboortestad Zutphen, een mooie gelegenheid zo moet hij toen hebben gedacht, om zijn omvangrijke bibliotheek af te staan aan het Zutphense archief. Boeken vormden voor hem een onmisbare levensschakel gelet op zijn lijfspreuk 'sine libris vita lacuna', 'zonder boeken is het leven een leegte'. Zijn verblijf in Zutphen duurde slechts kort want drie maanden later kwam hij plotseling te overlijden.

Walter Zondervan was altijd bereid uit te leggen wat het beroep van archivaris eigenlijk inhield: 'wij proberen archieven zo open te leggen en toegankelijk te maken dat een bezoeker er na pakweg vijftig jaar nog steeds met één greep de gewenste gegevens uit kan halen. Wij werken dus voor het nageslacht.' (...) 'Of de gemeenteraad wil weten waarom er elk jaar een bepaalde rekening moet worden betaald.'(...). 'Als ik geld had zou ik alles in de computer stoppen zodat met één druk op de knop het verloop van de bevolking, het demografisch karakter van een gemeente of streek, kan worden gereconstrueerd'. Met deze laatste opmerking toonde Walter Zondervan toen al het belang van het digitaliseren van archiefgegevens aan.

Walter Zondervan wordt in de diverse bijdragen beschreven als een prettig mens om mee samen te werken, voorzien van een ijzersterk geheugen en een encyclopedische kennis op velerlei terrein. Naast zijn ambtelijke werk was hij beroepshalve bestuurlijk actief en aangesloten als secretaris bij de Vereniging van Wetenschappelijke Archiefambtenaren, bestuurslid van de Oudheidkundige Vereniging De Graafschap, van de Oudheidkundige Kring Rheden-Rozendaal, van de Vereniging Stad en Ambt Doesburg, van de Duits-Nederlandse vereniging Liemers Niederrhein en was hij redactielid van Gens Nostra.

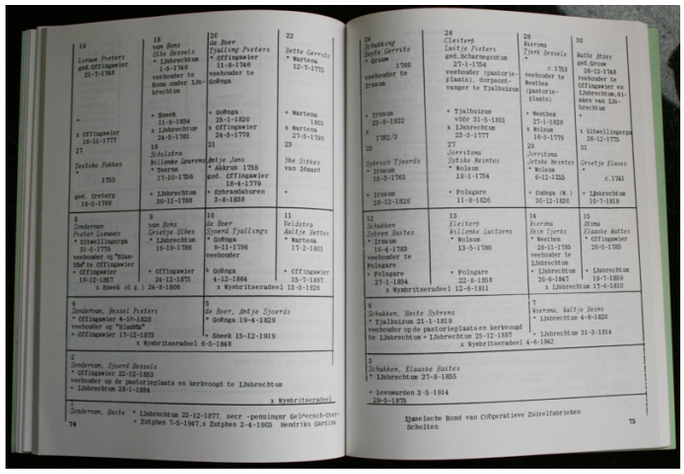
Literatuur:

W. Zondervan, diverse artikelen in: *Archief, orgaan van de Oudheidkundige Vereniging De Graafschap* (1955-1978)
W. Zondervan e.a., *Na Honderdvijftig Jaar. Schetsen uit de Lymers*, (Zutphen 1966)
J.W. van Petersen en W. Zondervan, *Oude Ambachten en bedrijven achter Rijn en IJssel* (Zutphen 1974)
M. Doornink, 'Walter Zondervan', in: *Gelders Oudheidkundig Contactbericht* (juni 1974), 9-11
'Tijdreiziger Zondervan neemt afscheid', in: *Oost--Gelderland Stichting Streekbelangen Oostelijk-Gelderland* 25 (1974) 7-8
J.W. van Petersen, *Des Landmeters Trots. Oude kaarten van het gebied achter Rijn en IJssel* (Zutphen 1974)
F.W.J. Scholten, 'In memoriam W. Zondervan. Met chronologische lijst van geschriften', in: *Nederlands Archievenblad* 84 (1980), 525-528
M.M. Doornink-Hoogenraad, 'In memoriam Walter Zondervan', in: *Gelders Oudheidkundig Contactbericht* 87, (1980) 14-17
J.W. van Petersen, 'Bij het verscheiden van Walter Zondervan', in: *Oud-Doesborghs Nieuws* 23 (1980) 3-4.
J.W.van Petersen, 'Bij het verscheiden van Walter Zondervan', in: *Jaarboek Archief van de Graafschap 1980-1981* (Zutphen 1981) 156-157
J.B. Smit, 'Archief Didam al 10 jaar aangesloten bij het Streekarchivariaat De Liemers en Doesburg', in: *Tijdschrift Oudheidkundige Vereniging Didam*, 21 (2006) 109-116

Archieven:

Stads- en Streekarchief Zutphen: collectie Zondervan.

Dr. J.B. Smit, Didam

Kwartierstaat van Haite Zondervan, Jierboekje fan it Genealogysk Wurkforbân 1958.

Bestuur

Jaarverslag secretaris
De vereniging ziet terug op een actief jaar. Een groot aantal leden leverde (vaak in werkgroepverband) belangrijke bijdragen. Door vertegenwoordiging in de regionale bijeenkomsten wordt contact onderhouden met andere historische verenigingen. In dit verslagjaar verschenen drie nummers van De Driepas, drie lezingen vonden plaats en er werd één excursie georganiseerd. Het symposium in november werd voor de 5e keer georganiseerd. De vereniging was o.a. actief op Duuve te gek, week van de geschiedenis en het Pruuvement in Westervoort. Ook online was er aandacht voor de vereniging, de website werd goed bezocht.

Activiteiten

Symposium 19 november 2010
Drs. R.J.F. van Drie van het Centraal Bureau Genealogie vertelde over de relatie tussen het genealogisch en historisch onderzoek, gezien vanuit het perspectief van de genealoog.
Hr. J.A. Diebrink, de 2e spreker op dit symposium, vertelde boeiend over de mogelijkheden om genealogische en historische gegevens te verwerken in een geïntegreerde database.
Dr. F.J.W. van Kan algemeen directeur Gelders Archief te Arnhem is aan de hand van voorbeelden ingegaan op het belang van genealogisch onderzoek voor de historische wetenschap.
Na afloop was het een gezellig samenzijn en konden we napraten bij een drankje en een hapje.

11 januari 2011
Op 11 januari 2011 was er een gezellig en geïnspireerd samenzijn met de werkgroepleden en bezorgers van onze vereniging. Deze bijeenkomst was een opmaat voor het jaar 2011.
Met de aanwezigen werden de plannen voor dit jaar uitvoerig besproken en dit leverde een aantal nieuwe ideeën op. Dank aan alle werkgroepleden en bezorgers die steeds weer veel vrije tijd aan de verenigingsactiviteiten besteden.

20 januari 2011
Deze avond was er een zeer interessante en boeiende lezing over 200 jaar Burgerlijke Stand in Nederland door dhr. L.J.W. Evers. Er werd ingegaan op de voorlopers en het ontstaan van de Burgerlijke Stand verder was er aandacht voor de digitale toekomst van de Burgerlijke Stand. In een later nummer van de Driepas willen we hier nog aandacht aan besteden.

17 februari 2011
"Mijn opa was een Mulder " zo luidt de titel van het door Carla Nijssen geschreven boek over de familie Mulder. Op donderdagavond 17 februari 2011 waren er ongeveer 80 leden van de familie Mulder en een aantal belangstellenden aanwezig tijdens de presentatie van het boek. Samen met een ander lid van de familie, Martin Mulder, werd er met een powerpointpresentatie stil gestaan bij diverse familieleden uit de familie. Na de pauze werd het eerste exemplaar aan het oudste familielid uitgereikt. Daarna was er nog ruim de tijd om met elkaar te praten.

Werkgroepen

Met ingang van dit jaar is de werkgroep Documentatie opgestart. Deze werkgroep zal de bibliotheek beheren, informatie verzamelen over de diverse verenigingen in Duiven-Groessen-Loo, krantenknipsels verwerken enz.

Penningmeester

Helaas heeft een groot aantal leden de contributie over 2010 nog niet betaald. Voor de leden/abonnees die hebben aangegeven niet per automatische incasso te willen betalen, zal bij deze driepas een nota zitten. Voor de leden/abonnees die de contributie over 2010 nog niet hebben voldaan zal dit bedrag ook op deze nota staan. Wij verzoeken een ieder dan ook deze nota zo spoedig mogelijk te voldoen. Bij leden/abonnees die aangegeven hebben wel met automatische incasso te betalen zal het verschuldigde bedrag rond 15 maart van de rekening worden afschreven.

Boeken

Aan de bibliotheek zijn de volgende titels toegevoegd:
Utrecht en zijn bisschoppen, rijksarchief
Stamboomboek, verborgen verleden, Rob van Drie
Muntvondsten uit 19 eeuwen, Arent Pol, koninklijk pennignskabinet
De Wereld geschiedenis in woord en beeld, dr.G.Scheffels en P.A. Zandstra
Kunstbroeders of meubelslaven, vakbeweging in de meubel- en houtsector, Harry Peer
Door de Lens van De Booys, H. W.J.M. Eggink en G.H. Mogendorff
Het uur van de waarheid, Lied Deurvorst
Verdronken dorpen in Gelderland, Jan Terlouw en Sanne Terlouw
Duitsers ongewenst, Herman Eich
De stadsrekeningen van Arnhem, W.J. Appe Alberts
Anderhalve eeuw Gelderse Landbouw, J. Bieleman, W.R. Foorthuis e.a.
St. Anna Oud Zevenaar 1873-1998, Theo Goossen e.a.
Registers van de schouwpolders uit 1786 en 1810, A.W.A. Bruins
Mijn opa was een Mulder, Carla Nijsen

Ledennieuws

We verwelkomen als lid van de Historische Kring Duiven-Groessen-Loo:
Dhr. M.H.H. Bongers, Duiven
Dhr. V.J.M. Pelgrom, Zevenaar
Mevr. M. Huitink, Duiven
Dhr. W.J.P. Wiegers, Zevenaar

Historische Kring Duiven-Groessen-Loo Programma 2011

donderdag 17 maart 2011

Cultureel centrum Het Eiland
aanvang 20.00 uur

JAARVERGADERING

Na de pauze verzorgt de werkgroep Beeld en Geluid een presentatie uit onze collectie foto's van Duiven, Groessen en Loo.

donderdag 21 april 2011

Cultureel centrum Het Eiland
aanvang 20.00 uur

Lezing door de heer F. Tesser uit Duiven over de connectie tussen de Hof te Dieren en de Commanderij van St. Jan te Arnhem. De Commanderij van St. Jan bezat ook in de gemeente Duiven de nodige gronden welke reeds genoemd worden in de Ambtsatlas van 1735 van het Ambt Liemers.

zaterdag 14 mei 2011

Vertrek 14.00 uur vanaf het Eilandplein.

Excursie met eigen vervoer naar de Hof te Dieren en de naast gelegen wijngaard.

Aanmelden via de www.hkdgl.nl

donderdag 26 mei 2011

Cultureel centrum Het Eiland
aanvang 20.00 uur

Lezing door J.G.M. Verhagen over de archeologische ontwikkeling in de gemeente Duiven.

vrijdag 18 november 2011

Raadszaal, Gemeentehuis
aanvang 13.30 uur

Symposium:

Thema "Ik en Wij"

Gedenken d.m.v. levensverhalen en familiegeschiedenis

****

oktober 2011

Maand van de Geschiedenis

Thema: Ik en Wij

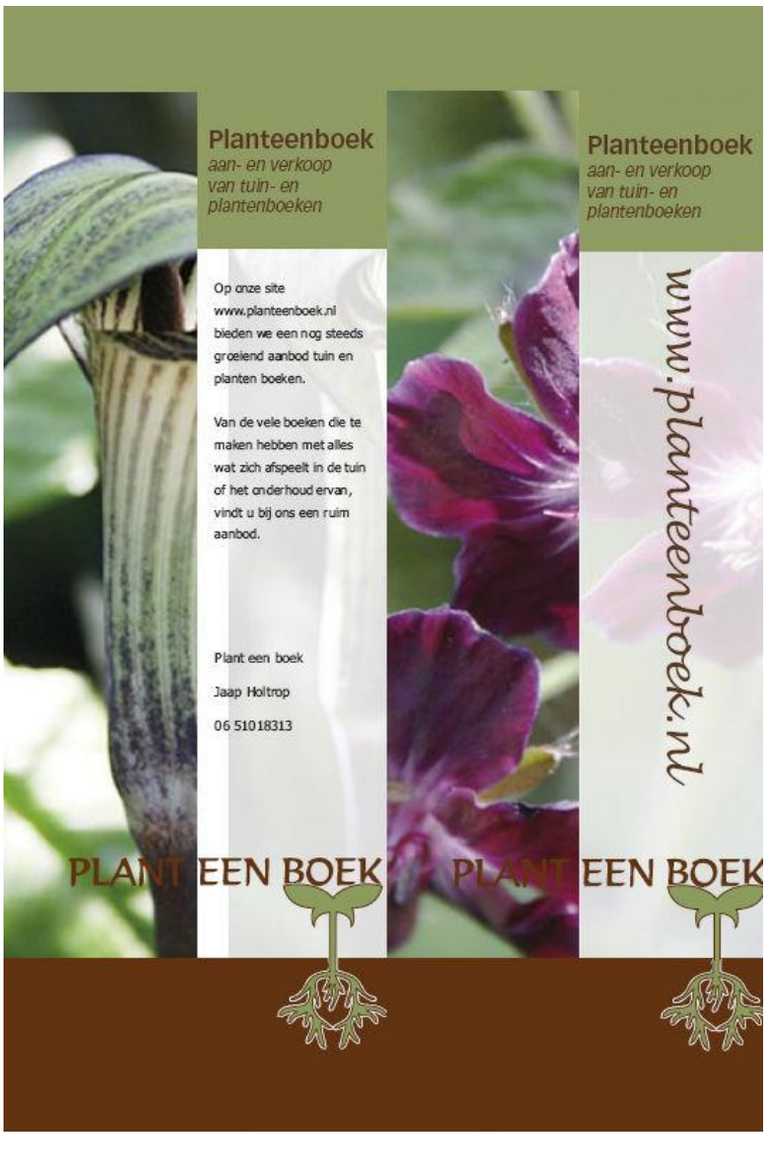
In samenwerking met de Liemerse Bibliotheek Duiven

Vivare

Vivare zorgt voor wijken met toekomstwaarde door duurzaam nieuw te bouwen en te renoveren.

Vestiging Duiven
Visserlaan 1
Postbus 5399
6802 EJ Arnhem
Tel (0316) 25 14 01
Fax (0316) 25 14 06
duiven@vivare.nl

TNT Post
Port betaald

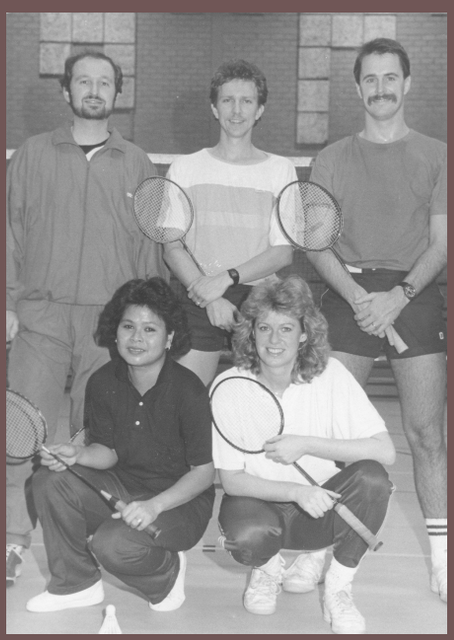
Indien onbestelbaar retour: eilandplein 302, 6922 ER Duiven

Wij stellen aan u voor

BC Thuve 35 jaar

Al vijfendertig jaar bestaat BC Thuve, de badmintonclub van Duiven. In 1976 besloten Jim Zitter en Wim van Mullem tot de oprichting van een badmintonclub. Met een vooruitziende blik – het besturen van een vereniging vergt veel vrije tijd – zochten ze ondersteuning bij ominivereniging S.V. Thuve. De badmintonsectie had geen gebrek aan belangstelling. In enkele jaren stijgt het ledental tot 161. De Spellewaard heeft te weinig ruimte zodat de jeugd in de gymzaal aan de Pastoriestraat speelt. Als Wim van Mullem zijn trainersdiploma haalt, kan de club meespelen in de competitie. In 1977 haalt het eerste team de tweede plaats, Het tweede team wordt kampioen en het jeugdteam wordt tweede.
Naast het badminton, worden er vele activiteiten georganiseerd. Vooral de lustra worden uitbundig gevierd. In de loop der jaren vinden er tal van bestuurswisselingen plaats. Els Wenting die dertien jaar de functie van secretaris bekleed, houdt nauwkeurig de archieven bij, zodat bij het 25 jarig bestaan een aansprekend boekwerkje over het wel en wee van de club het levenslicht ziet. Na 12 ½ jaar verkast de club naar De Endesprong. Intussen zijn er ook twee badmintonhuwelijken gesloten en heeft de club meer dan 200 leden. In het vierde lustrum – tussen 1991 en 1996 - wordt omnivereniging S.V. Thuve opgeheven en gaat Badminton Club Thuve zijn eigen weg.

1e team BC thuve, 6 november 1987 (Foto: HKDGL)

De club telt momenteel 145 leden. Berend Saalmink beheert de financiën en Rosemary Grimbergen is de secretaris. Steven Berens is het Hoofd van de Technische Commissie en Michel van Tintelen, algemeen bestuurslid.

C.M.J.M. van den Brink, Duiven

BC Thuve 1 in actie (Foto: BC Thuve)